

Udskriftsdato: 19. december 2025

2007/2 LSF 17 (Gældende)

Forslag til Lov om ændring af retsplejeloven, lov om retsafgifter og arveloven
(Retsmægling m.v.)

Ministerium: Justitsministeriet

Journalnummer: Justitsmin., j.nr. 2007-740-0246

Forslag

til

Lov om ændring af retsplejeloven, lov om retsafgifter og arveloven

(Retsmægling m.v.)

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1261 af 23. oktober 2007, foretages følgende ændringer:

1. I § 32, stk. 4, 2. pkt., ændres »Stk. 1, 2.- 4.pkt.« til: »Stk. 1, 3.-5. pkt.«

2. I § 32, stk. 5, 2. pkt., ændres »Stk. 1, 2. pkt.« til: »Stk. 1, 3. pkt.«

3. I § 41 d indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

»Stk. 2. Retten til aktindsigt omfatter ikke fortrolige dokumenter, der alene er indgået i en retsmægling, jf. § 277, stk. 1.«

Stk. 2-4 bliver herefter stk. 3-5.

4. I § 41 d, stk. 4, der bliver stk. 5, ændres »stk. 3, nr. 2 eller 3« til: »stk. 4, nr. 2 eller 3«.

5. I § 44 b, stk. 1, ændres »§ 4« til: »§ 5«.

6. I § 170, stk. 1, ændres »forsvarere og advokater« til: »forsvarere, retsmæglere og advokater«.

7. I § 170, stk. 2, 1. pkt., ændres »læger og advokater« til: »læger, retsmæglere og advokater«.

8. Efter § 270 indsættes:

»Kapitel 27

Retsmægling

§ 271. Bestemmelserne i dette kapitel finder anvendelse på sager, der verserer ved byret, landsret eller Sø- og Handelsretten.

§ 272. Retten kan efter anmodning fra parterne udpege en retsmægler til at bistå parterne med selv at nå frem til en aftalt løsning på en tvist, som parterne har rådighed over (retsmægling).

§ 273. Som retsmægler kan udpeges

- 1) en dommer eller fuldmægtig ved det pågældende embede, som af vedkommende retspræsident (på Bornholm dommeren) er udpeget til at fungere som retsmægler, eller
- 2) en advokat, som er antaget af Domstolsstyrelsen til at fungere som retsmægler i den pågældende landsretskreds.

Stk. 2. Domstolsstyrelsen fastsætter nærmere regler om antagelse af advokater som retsmæglere.

§ 274. §§ 60 og 61 finder tilsvarende anvendelse for retsmæglere.

§ 275. Retsmægleren fastlægger forløbet af retsmæglingen i samråd med parterne. Med parternes samtykke kan retsmægleren holde møder med parterne hver for sig.

§ 276. En retsmægling afsluttes, hvis

- 1) parterne når frem til en aftalt løsning på tvisten,
- 2) retsmægleren bestemmer det, eller
- 3) en af parterne anmoder om det.

Stk. 2. Retsmægleren afslutter en retsmægling, hvis det er nødvendigt for at hindre, at parterne under retsmæglingen indgår en aftale, der indebærer strafbare forhold eller i øvrigt strider mod ufravigelig lovgivning.

§ 277. Oplysninger, der fremkommer under en retsmægling, er fortrolige, medmindre parterne aftaler andet, eller oplysningerne i øvrigt er offentligt tilgængelige.

Stk. 2. Uanset stk. 1 kan en part videregive oplysninger fra en retsmægling, hvis

- 1) oplysningen hidrører fra parten selv, eller
- 2) det følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov, at oplysningen skal videregives.

Stk. 3. Stk. 2 finder tilsvarende anvendelse for andre deltagere i retsmæglingen end parterne og retsmægleren.

Stk. 4. Hvis sagen fortsætter ved retten efter endt retsmægling, kan en part uanset stk. 1 om nødvendigt anvende oplysninger modtaget under retsmæglingen til at begrunde en anmodning til retten om at pålægge modparten eller andre at udlevere dokumenter, jf. kapitel 28.

§ 278. Hver part bærer egne omkostninger i forbindelse med en retsmægling, medmindre parterne aftaler andet.

§ 279. Efter en retsmæglings afslutning må retsmægleren ikke virke som dommer eller advokat under sagens fortsatte behandling.

Stk. 2. Uanset stk. 1 kan en dommer, der har fungeret som retsmægler, efter anmodning indføre en aftalt løsning som retsforlig i retsbogen og træffe beslutning om at hæve sagen.«

9. I § 353, *stk. 1, nr. 18*, ændres »tilrettelæggelse og« til: »tilrettelæggelse,«.

10. § 353, *stk. 1, nr. 19*, affattes således:

»19) forligsmægling og«

11. I § 353, *stk. 1*, indsættes som nr. 20:

»20) alternativ konfliktløsning, herunder retsmægling.«

12. I § 393, *stk. 4, 2. pkt.*, indsættes efter »§ 299«: »eller § 306, stk. 1«.

13. I § 581 ændres »tinglysningssdommeren« til: »Tinglysningssretten«.

§ 2

I lov om retsafgifter, jf. lovbekendtgørelse nr. 936 af 8. september 2006, som ændret bl.a. ved § 7 i lov nr. 539 af 8. juni 2006 og senest ved § 4 i lov nr. 523 af 6. juni 2007, foretages følgende ændringer:

1. I § 49 a, *stk. 1, 2. pkt.* ændres »på tinglysningsskontorerne« til: »ved Tinglysningssretten eller byretterne«.

§ 3

I arveloven, lov nr. 515 af 6. juni 2007, foretages følgende ændringer:

1. I § 32, *stk. 1, 3. pkt.*, § 84, *stk. 1, 3. pkt.*, og § 96, *stk. 3*, ændres »§§ 226 og 227« til: »§ 226«.

2. I § 61, *3. pkt.*, ændres »§ 58« til: »§ 57«.

§ 4

Stk. 1. Loven træder i kraft den 1. april 2008, jf. dog stk. 2.

Stk. 2. Justitsministeren fastsætter tidspunktet for ikrafttrædelsen af lovens § 2.

Stk. 3. En forsikringstager kan ikke opsige en forsikringsaftale på grund af en ændring af forsikringsvilkårene, som alene er begrundet med indførelse af regler om retsmægling, jf. retsplejelovens kapitel 27 som affattet ved denne lovs § 1, nr. 8.

§ 5

Loven gælder ikke for Færøerne og Grønland, men § 3 kan ved kongelig anordning sættes i kraft for disse landsdele med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning og baggrund	s. 3
2.	Gældende ret	s. 5
2.1.	Forligsmægling	s. 5
2.2.	Privat tvistløsning ved voldgift	s. 5
2.3.	Udenretlig mediation/konfliktmægling	s. 6
2.4.	Forsøgsordningen med retsmægling	s. 6
2.5.	EU-initiativer mv.	s. 9
2.5.1.	Indledning	s. 9
2.5.2.	Europarådets anbefaling nr. 10/2002	s. 9
2.5.3.	Forslag til direktiv om visse aspekter af mægling på det civil- og handelsretlige område mv.	s. 10
3.	Lovforslagets udformning	s. 10
3.1.	Generelt om retsmægling	s. 10
3.2.	Hvornår kan retsmægling anvendes	s. 11
3.3.	Hvilke retter skal tilbyde retsmægling	s. 12
3.4.	Hvilke sagstyper skal omfattes af retsmægling	s. 12
3.5.	Identifikation af egnede sager	s. 13
3.6.	Hvem bør kunne retsmægle	s. 14
3.7.	Retsmæglerrollen	s. 20
3.8.	Den nærmere fremgangsmåde ved retsmægling	s. 22
3.9.	Sagsomkostninger	s. 24
3.10.	Forløbet efter en retsmægling	s. 25
4.	Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser mv.	s. 27
5.	Høring	s. 27
6.	Sammenfattende skema	s. 28

1. Indledning og baggrund

1.1. Formålet med lovforslaget er at indføre en permanent, landsdækkende ordning med retsmægling i dansk ret. Ved retsmægling hjælper en mægler parterne i en civil sag, der er indbragt for domstolene, med selv at finde frem til konfliktens kerne og derefter blive enige om en holdbar løsning på striden. Retsmægleren kan ikke træffe nogen afgørelse i sagen, og forløbet kan til enhver tid afbrydes uden en løsning, hvis en af parterne ønsker det. Sker det, vil den civile sag fortsætte den normale gang ved domstolen, og retsmægleren må i så fald ikke have mere med sagen at gøre. Hvis retsmægleren er dommer, vil denne således ikke kunne dømme i den fortsatte sag.

Regeringen ønsker at udvide brugen af smidige og fleksible former for konfliktløsning.

Det grundlæggende formål med at indføre en permanent, landsdækkende ordning med retsmægling er at give parterne i sager, der er indbragt for domstolene, en mulighed for, hvis de ønsker det, at søge tvisten løst på en anden måde end ved den traditionelle forligsmægling i retten, der bygger på de gældende retsregler, eller ved en dom. Retsmægling kan give mulighed for at nå frem til en aftalt løsning på konflikten,

der opleves som mere tilfredsstillende for begge parter, idet løsningen ved retsmægling i højere grad kan give parterne indflydelse på forløbet og tage hensyn til parternes underliggende interesser, behov og fremtid.

1.2. I foråret 2003 iværksatte Justitsministeriet, Domstolsstyrelsen og Advokatrådet en fælles forsøgsordning med retsmægling i civile retssager ved byretterne i København, Århus, Aalborg og Roskilde samt ved Vestre Landsret. Rammerne for forsøgsordningen er nærmere beskrevet under pkt. 2.4 nedenfor.

I forbindelse med høringen over betænkningen, jf. pkt. 5 nedenfor, meddelte Advokatrådet den 31. januar 2007, at Advokatrådet ikke længere ønskede at deltage i forsøgsordningen. Forsøgsordningen er derfor siden fortsat i samarbejde mellem Justitsministeriet og Domstolsstyrelsen.

Forsøgsordningen med retsmægling har haft til formål at tilvejebringe praktiske erfaringer til brug for Retsplejerådets overvejelser om en permanent, landsdækkende ordning med retsmægling. Forsøgsordningen er blevet evalueret, og af den endelige evalueringsrapport fra marts 2005 fra Justitsministeriets Forskningsenhed fremgår bl.a., at retsmægling samlet set vurderes meget positivt i langt hovedparten af sagerne og af langt hovedparten af de involverede. Evalueringen viser, at der blandt såvel retsmæglerne som parterne og partsadvokaterne er stor opbakning bag forsøgsordningen, og at et stort flertal vil anbefale, at ordningen videreføres.

1.3. Lovforslaget indebærer, at grundelementerne i forsøgsordningen i vidt omfang videreføres i en permanent, landsdækkende ordning med retsmægling. Forslaget indeholder følgende hovedpunkter:

- Det foreslås, at retsmægling skal kunne anvendes i borgerlige sager, der verserer ved byret, landsret eller Sø- og Handelsretten. Efter forslaget er retsmægling en generel mulighed i retsplejeloven, som parterne kan anmode retten om adgang til at benytte sig af. Det er herefter retten, der beslutter, om retsmægling kan indledes, og som i så fald udpeger en retsmægler til at bistå parterne med selv at nå frem til en aftalt løsning på deres tvist. Det er en forudsætning for retsmægling, at der er tale om et dispositivt forhold, dvs. en sag, hvor parterne frit kan indgå gyldig aftale om det eller de spørgsmål, som tvisten omhandler.
- Det foreslås, at både domstolsjurister og advokater skal kunne udpeges som retsmæglere. Det er forudsat, at alle, der udpeges til retsmæglere, er skønnet egnede hertil og skal have gennemgået et relevant uddannelsesforløb i mægling.
- Det foreslås, at retsplejelovens §§ 60 og 61 om inhabilitet skal finde tilsvarende anvendelse for retsmæglere.
- Det foreslås, at retsmægleren skal fastlægge forløbet af retsmæglingen i samråd med parterne. Retsmægleren kan med parternes samtykke også holde møder med parterne hver for sig.
- Det foreslås, at retsmæglingen afsluttes, hvis parterne når frem til en aftalt løsning på tvisten, retsmægleren bestemmer det, eller én af parterne anmoder om det. Det foreslås endvidere, at retsmægleren skal være forpligtet til at afslutte retsmæglingen, hvis det er nødvendigt for at hindre, at parterne indgår en aftale, der indebærer strafbare forhold eller i øvrigt strider mod ufravigelig lovgivning.
- Det foreslås, at oplysninger, der fremkommer under en retsmægling, skal være fortrolige, medmindre parterne aftaler noget andet, eller oplysningerne i øvrigt er offentligt tilgængelige. De fortrolige oplysninger må som udgangspunkt ikke videregives, men efter forslaget kan en part dog videregive en oplysning fra retsmæglingen, hvis oplysningen hidrører fra parten selv, eller det følger af lov mv., at oplysningen skal videregives. Det foreslås endvidere, at bestemmelsen om, hvornår oplysninger fra en retsmægling kan videregives, skal finde tilsvarende anvendelse for andre deltagere i retsmæglingen end parterne og retsmægleren. Hvis sagen fortsætter ved retten efter endt retsmægling, kan en part efter forslaget uanset retsmæglingens fortrolighed om nødvendigt anvende oplysninger, som er modtaget under retsmæglingen, til at begrunde en anmodning til retten om at pålægge modparten eller andre at udlevere dokumenter, jf. retsplejelovens kapitel 28 (edition).

- Det foreslås, at hver part skal bære egne omkostninger i forbindelse med en retsmægling, og at dette skal gælde, uanset om retsmæglingen ender med en aftalt løsning på konflikten eller ej.
- Det foreslås, at en retsmægler som udgangspunkt ikke må virke som dommer under sagens fortsatte behandling efter retsmæglingens afslutning. Efter forslaget gælder der enkelte undtagelser hertil, idet det foreslås, at en dommer, der har fungeret som retsmægler, ikke skal være afskåret fra efter anmodning at indføre en aftalt løsning som retsforlig i retsbogen og træffe beslutning om at hæve sagen.
- Efter forslaget skal fortrolige dokumenter, der alene er indgået i en retsmægling, ikke være omfattet af den almindelige adgang til aktindsigt.
- Det foreslås, at retsplejelovens § 170, stk. 1 og 2, om vidneudelukkelse for bestemte persongrupper udvides til også at omfatte retsmæglere.

Lovforslaget bygger på Retsplejerådets betænkning nr. 1481/2006 om reform af den civile retspleje V (Retsmægling) (herefter »betænkningen«) og er i det væsentligste udformet i overensstemmelse med rådets lovudkast.

Lovforslaget er en genfremsættelse af lovforslag nr. L 11, der blev fremsat for Folketinget den 3. oktober 2007, jf. Folketingstidende 2007-08, 1. samling, Tillæg A, side 185 ff, og som bortfaldt i forbindelse med afholdelse af valg til Folketinget den 13. november 2007.

I det genfremsatte lovforslag er der foretaget enkelte ændringer.

For så vidt angår selve lovteksten er der således indsat en ændring af retsplejelovens § 44 b (lovforslagets § 1, nr. 5). Der er tale om en konsekvensændring som følge af, at der ved lov nr. 538 af 8. juni 2006 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Politi- og domstolsreform) blev indsat en ny bestemmelse i retsplejeloven om landsretterne, således at antallet af landsdommere, der tidligere var fastsat i § 4, nu er fastsat i § 5.

Endvidere er ikrafttrædelsesbestemmelsen ændret således, at loven - med undtagelse af § 2 (ændring af retsafgiftsloven) - træder i kraft den 1. april 2008.

Endelig indeholdt det tidligere fremsatte lovforslag i § 4, stk. 3, en bestemmelse om, at en forsikrings-tager ikke skulle kunne opsige en forsikringsaftale på grund af en ændring af forsikringsvilkårene, som alene var begrundet med indførelsen af regler om gruppesøgsmål, jf. retsplejelovens kapitel 23 a, der træder i kraft den 1. januar 2008. Bestemmelsen er efter drøftelse med Forsikring & Pension ikke medtaget på ny.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 5, og § 4 samt bemærkningerne hertil.

2. Gældende ret

2.1. Forligsmægling

2.1.1. Retsplejeloven indeholder ikke i dag regler om retsmægling forstået som en procesform, hvor retten udpeger en mægler til at bistå parterne med selv at nå frem til en aftalt løsning på deres tvist, der ikke tager udgangspunkt i parternes konkrete krav og de juridiske rammer herfor.

2.1.2. Det følger af retsplejelovens § 268, stk. 1, at retten mægler forlig i alle borgerlige domssager i første instans.

Forlig indgås ofte i overensstemmelse med en tilkendegivelse fra retten og med det indhold, som en dom i sagen må forventes at ville få.

Forligsforslag fra retten kan også inddrage visse rimelighedsbetragtninger. I det omfang sådanne betragtninger afviger fra det retlige indhold, som en eventuel dom i sagen ville have haft, skal parterne gøres opmærksomme herpå.

Der kan ikke ved retsforlig fastslås en retstilstand, som parterne ikke gyldigt kunne aftale udenretligt.

Retten bestemmer selv på hvilket tidspunkt under sagen, forligsmæglingen bør foretages. Forligsmægling kan ske på et hvilket som helst tidspunkt af sagens gang, også efter at sagen er optaget til dom.

2.1.3. Efter § 268, stk. 2, kan forligsmægling undlades, såfremt det på grund af sagens beskaffenhed, parternes forhold eller lignende omstændigheder på forhånd må antages, at mægling vil være forgæves. Forligsmægling kan således undlades, hvis sagen ikke er egnet dertil, f.eks. fordi den er af principiel karakter, sagsøgte ikke er mødt, eller det i øvrigt på forhånd er klart, at parterne ikke vil forlige sagen.

2.1.4. Efter § 268, stk. 3, kan mægling også foretages, når sagen er indbragt for højere instans. Forligsmægling i Højesteret forekommer dog i praksis kun i ganske ekstraordinære tilfælde.

2.1.5. Retsplejeloven indeholder ingen regler om, hvorledes forligsmæglingen nærmere skal foregå, men retsplejelovens § 269 giver retten mulighed for at lukke dørene under mæglingen, hvis dette må antages at fremme muligheden for at opnå forlig.

Parterne kan beslutte i forliget, hvorledes sagsomkostningerne skal fordeles, eller de kan overlade spørgsmålet til rettens efterfølgende afgørelse.

2.1.6. Efter retsplejelovens § 270 indføres indgåede forlig i retsbogen. Alternativt kan parterne vælge at indgå forliget udenretligt og hæve retssagen.

Et gyldigt retsforlig er efter almindelige aftaleretlige principper bindende for parterne. Indsigelser mod et forlignings gyldighed må fremsættes under en ny sag i første instans eller under en fagedforretning til fuldbyrdelse af forliget; dog må indsigelser, der støttes på fejl ved rettens handlinger, gøres gældende ved kære.

2.2. Privat tvistløsning ved voldgift

Parterne kan aftale, at en bestemt tvist eller eventuelle fremtidige tvister i anledning af et bestemt retsforhold ikke skal løses af domstolene, men derimod af en voldgiftsret, som afgør tvisten med bindende virkning for parterne. En aftale om voldgift kan indgås vedrørende alle civilretlige forhold, som parterne har fri rådighed over. Voldgiftsretten kan enten etableres gennem en voldgiftsinstitution (institutionel voldgift) eller på et selvstændigt grundlag (ad hoc-voldgift).

Ved institutionel voldgift forstås, at en tvist afgøres af en voldgiftsret, som er nedsat gennem en fast voldgiftsinstitution. Den faste voldgiftsinstitution medvirker typisk ved voldgiftsrettens etablering og under voldgiftssagen, der som regel følger det pågældende instituts procesregler for voldgiftssager.

Ved ad hoc-voldgift forstås, at parterne i en konkret tvist etablerer en voldgiftsret på eget initiativ og uden nogen tilknytning til eller assistance fra en fast voldgiftsinstitution. Mens proceduren ved institutionel voldgift som udgangspunkt er fastlagt på forhånd i den valgte institutions procesregler, har parterne ved ad hoc-voldgift større mulighed for at skræddersy procesgrundlaget.

Voldgiftsloven finder som udgangspunkt anvendelse på enhver form for voldgift, som ikke er henlagt til specielle voldgiftsretter ved anden lov. Voldgiftsloven regulerer de væsentlige spørgsmål, der kan opstå i forbindelse med voldgift, f.eks. om anerkendelse af voldgiftsaftalen, voldgiftsrettens sammensætning, kompetence og sagsbehandling, sagsomkostninger samt voldgiftskendelsers ugyldighed og tvangsfuldbyrdelse.

2.3. Udenretlig mediation/konfliktmægling

Parterne i en konflikt vil normalt have forsøgt at løse tvisten selv, inden en retssag anlægges. Forhandlinger om en forligsmæssig løsning uden rettens medvirken kan også foregå, efter at retssag er anlagt.

Ønsker parterne hjælp til at løse tvisten udenretligt, kan parterne beslutte at inddrage en neutral mediator/mægler, både før og efter, at en eventuel retssag er anlagt.

Hvis udenretlige forligsforhandlinger lykkes, kan parterne beslutte i forliget, hvordan sagsomkostnin-

gerne skal fordeles, eller de kan – hvis retssag er anlagt – overlade spørgsmålet til rettens efterfølgende afgørelse og hæve retssagen.

2.4. Forsøgsordningen med retsmægling

2.4.1. Som nævnt ovenfor under pkt. 1.2 iværksatte Justitsministeriet, Domstolsstyrelsen og Advokatrådet i foråret 2003 en fælles forsøgsordning med retsmægling i civile retssager ved byretterne i København, Århus, Aalborg og Roskilde samt ved Vestre Landsret. I januar 2007 udtrådte Advokatrådet af forsøgsordningen.

Grundlaget for ordningen har fortrinsvis været et notat af 6. februar 2003 fra Justitsministeriet om en forsøgsordning med retsmægling samt konkrete aftaler om retsmægling indgået mellem parterne i den enkelte sag på basis af en standardaftale herom.

Retsmægling er i relation til forsøgsordningen beskrevet som mæglingsbestræbelser, der har tilknytning til domstolenes behandling af civile retssager, men rækker ud over traditionel forligsmægling ved domstolene i dag. I retsmægling hjælper en mægler, der er knyttet til retten, som neutral tredjepart sagens parter med selv at finde frem til en tilfredsstillende løsning på deres konflikt. Retsmægleren kan ikke træffe afgørelse i sagen. Det er frivilligt at deltage, og det, som foregår i retsmægling, er fortroligt. Traditionel forligsmægling ved domstolene tager normalt udgangspunkt i parternes konkrete krav og de retlige rammer herfor. Ved retsmægling fokuserer man i en mere formløs proces i højere grad på de underliggende interesser i konflikten og på parternes behov og fremtidige forhold.

2.4.2. I hver af de deltagende retskredse er der som retsmæglere udpeget nogle dommere og indtil 2007 et tilsvarende antal advokater, der har ønsket at deltage i forsøgsordningen, og som har haft de fornødne kvalifikationer til at kunne fungere som retsmæglere. Retsmæglerne har således taget en særlig uddannelse i mægling eller mediation. Dommerne er udpeget af rettens præsident blandt rettens faste dommere. Advokaterne har været udpeget af Advokatrådet blandt praktiserende advokater så vidt muligt i den pågældende retskreds. Hvervet som retsmægler har for dommernes vedkommende været et led i tjenesteforholdet som dommer, og dommerne har derfor ikke modtaget særskilt vederlag for hvervet som retsmægler. Hvervet som retsmægler har for advokaternes vedkommende været ulønnet. Som nævnt ovenfor under pkt. 1.2 og 2.4.1 udtrådte Advokatrådet i januar 2007 af forsøgsordningen, og herefter er det alene dommere, der fungerer som retsmæglere under forsøgsordningen.

2.4.3. Forsøgsordningen med retsmægling omfatter alle civile sager anlagt ved de omhandlede retter, hvor parterne frit kan indgå aftale om det spørgsmål, som tvisten omhandler. Som eksempel på et spørgsmål, som parterne ikke har rådighed over - og som dermed ikke kan gøres til genstand for retsmægling - kan nævnes spørgsmål om ophør af ægteskab ved skilsmisse, idet ægtefæller ikke frit kan aftale, hvorvidt skilsmissebetingelserne skal anses for opfyldt.

Parterne kan anmode om retsmægling, men det er retten, der afgør, om retsmægling skal tilbydes. Udvalget af sager til retsmægling under forsøgsordningen skal ske ud fra parternes ønsker og en konkret vurdering af sandsynligheden for, at man i den enkelte sag med retsmægling kan nå en aftalt løsning på konflikten, der opleves som mere tilfredsstillende af begge parter end den løsning, man kan nå frem til ved traditionel forligsmægling eller dom. Der skal også tages hensyn til, om en sag, selv om den ikke skulle blive løst, så dog kan forenkles væsentligt ved retsmægling. Det er vigtigt, at parterne fuldt ud forstår, at en aftalt løsning kan adskille sig væsentligt fra det udfald, en dom i sagen eventuelt måtte få.

2.4.4. Retsmægling under forsøgsordningen indledes ved, at parterne og retsmægleren - efter at retten har udvalgt sagen til retsmægling, og parterne er blevet orienteret om processen, herunder forhandlingernes fortrolighed og frivillighed - indgår en skriftlig aftale om retsmægling. Retsmægleren planlægger i samråd med parterne forløbet af den enkelte retsmægling.

Retsmæglerens rolle under retsmæglingen er at lede processen, og retsmægleren skal optræde neutralt og virke for en mindelig løsning af sagen. Retsmægleren skal søge klarlagt, hvilke interesser og behov

parterne har, og hvilke problemer parterne ønsker at finde en løsning på, med henblik på at hjælpe sagens parter med selv at finde frem til en løsning på deres konflikt. Retsmægleren skal medvirke til, at parterne finder løsninger, som er tilfredsstillende for dem, mens det ikke er retsmæglerens opgave at påse, at parterne indgår aftaler i overensstemmelse med gældende ret, eller at en aftale er i overensstemmelse med det udfald, en dom i sagen eventuelt måtte få. Retsmæglerens hovedopgave er således at hjælpe parterne med selv at finde en løsning, men retsmægleren er ikke afskåret fra at komme med forslag til løsninger eller give udtryk for styrker og svagheder i parternes retlige og faktiske argumentation. I retningslinjerne for forsøgsordningen er der dog henvist til, at en høj grad af aktivitet i den henseende indebærer en risiko for, at retsmægleren mister såvel sin neutralitet som parternes tillid, og samtidig risikerer retsmægleren at foregribe mere hensigtsmæssige løsninger og medvirke til indgåelse af aftaler, der hviler på et for spinkelt grundlag. Hvis en part efter retsmæglerens skøn får behov for juridisk rådgivning under retsmæglingen, kan retsmægleren derfor også henstille, at parten – under en pause i mæglingsmødet eller mellem to mæglingsmøder – rådfører sig med advokat.

2.4.5. Retsmægleren afholder et eller flere møder med parterne. Retsmægleren fastlægger efter samråd med parterne tid og sted for mødet (møderne). Mødet (møderne) kan foregå i rettens lokaler eller uden for rettens lokaler. Til forskel fra traditionel forligsmægling foregår retsmægling uden for retsmøder.

Retsmægleren kan holde møder med parterne både samlet og hver for sig. Når der holdes møder med parterne hver for sig, aftales det, hvilke informationer retsmægleren kan viderebringe til den anden part. Navnlig med hensyn til muligheden for at holde møde med parterne hver for sig adskiller retsmægling sig fra traditionel forligsmægling.

Det er forudsat i standardaftalen om retsmægling, at parterne møder personligt op under retsmæglingen, medmindre andet aftales i forbindelse med fastlæggelsen af det enkelte møde. Såfremt en part er en juridisk person, forudsættes det tilsvarende, at parten under retsmæglingen er repræsenteret på ledelsesniveau. Parternes eventuelle advokater kan deltage i møder, hvor deres klient deltager. Andre end parterne og deres advokater har kun adgang til møderne, i det omfang parterne og retsmægleren er enige herom.

2.4.6. Rettens personale – herunder en dommer, der fungerer som retsmægler – vil i forbindelse med retsmæglingen være underlagt tavshedspligt og kunne straffes for uberettiget videregivelse af fortrolige oplysninger herfra, jf. straffelovens § 152. Advokater, der fungerer som retsmæglere, vil ligeledes kunne straffes for uberettiget videregivelse af fortrolige oplysninger fra retsmæglingen, jf. retsplejelovens § 129, hvorefter blandt andet straffelovens § 152 er anvendelig på advokater.

I den konkrete aftale om retsmæglingen forpligter parterne sig til ikke at videregive fortrolige oplysninger fra retsmæglingen, som ikke hidrører fra parten selv, medmindre andet følger af lovgivningen. Oplysninger, som fremkommer under retsmæglingen, er fortrolige, medmindre parterne aftaler andet.

Hvis en tredjemand deltager i retsmæglingsmøderne, skal denne efter anmodning fra parterne forpligte sig til ikke at videregive fortrolige oplysninger fra retsmæglingen, som ikke hidrører fra tredjemanden selv, medmindre andet følger af lovgivningen.

2.4.7. Retsmægleren fastlægger i samråd med parterne, hvordan sagen skal oplyses under retsmæglingen, herunder ved forklaringer fra sagens parter og ved dokumenter.

Da parterne ikke afgiver forklaring for retten, vil de ikke kunne straffes for falsk forklaring efter straffelovens § 158. Herved adskiller retsmægling sig fra traditionel forligsmægling, men ordningen svarer til, hvordan voldgiftssager normalt gennemføres.

Andre end sagens parter kan deltage i retsmæglingen med oplysninger om den konkrete sag eller sagkyndige vurderinger. Dette forudsætter som ovenfor nævnt enighed mellem sagens parter og retsmægleren. Tredjemands deltagelse i retsmæglingen vil ikke være baseret på retsplejelovens regler, herunder retsplejelovens kapitel 19 om syn og skøn, men alene på en aftale om, hvad tredjemand skal udtale sig

om, og på hvilken måde dette skal ske. Dette adskiller sig fra traditionel forligsmægling, men svarer til, hvordan tredjemand ofte deltager i voldgiftssager.

2.4.8. Hvis retsmæglingen ikke ender med en aftalt løsning på (hele) konflikten, og retssagen fortsættes på traditionel vis, vil spørgsmål om bevisførelse om indholdet af retsmæglingen være reguleret af retsplejelovens regler. Retsmægling kan i denne forbindelse sidestilles med udenretlige forligsforhandlinger. Det følger af retspraksis, at bevisførelse om indholdet af sådanne forligsforhandlinger normalt forudsætter, at parterne er enige herom. En part er dog normalt ikke afskåret fra ensidigt at føre bevis om partens egne forligstilbud.

Retsmæglingens fortrolighed bør ikke kunne misbruges til at forhindre, at dokumenterne kan benyttes som bevis under en eventuel fortsættelse af retssagen. Standardaftalen om retsmægling indeholder derfor en bestemmelse om, at en part under en eventuel fortsættelse af retssagen kan anvende oplysninger modtaget under retsmæglingen til at begrunde en anmodning til retten om at pålægge modparten eller tredjemand at udlevere dokumenter, jf. retsplejelovens kapitel 28, og at retsmæglingens fortrolighed ikke som sådan kan fritage en part eller tredjemand fra at udlevere et dokument, som i øvrigt vil kunne forlanges udleveret efter retsplejelovens kapitel 28.

2.4.9. Retsmæglingen afsluttes, hvis parterne når frem til en aftalt løsning på konflikten, eller hvis retsmægleren eller én af parterne ønsker det. Aftaler parterne en løsning på konflikten, betyder det, at parterne indgår et forlig, således at retssagen herefter hæves. Forliget kan indgås udenretligt, eller parterne kan anmode retten om, at aftalen indføres i retsbogen som et retsforlig efter retsplejelovens § 270.

Hvis en aftalt løsning på konflikten indføres i retsbogen som et retsforlig, vil offentligheden kunne få indsigt i retsforliget i samme omfang, som hvis retsforliget var indgået i forlængelse af en traditionel forligsmægling. Aktindsigt i et retsforlig står åben for personer, der har retlig interesse heri, jf. retsplejelovens § 41 d. Endvidere har journalister adgang til aktindsigt til støtte for journalistisk arbejde, men udskrifter må ikke være tilgængelige for andre end massemediets journalister, jf. retsplejelovens § 41 f.

Hvis retsmæglingen ikke ender med en aftalt løsning, fortsætter retssagen efter de almindelige regler om behandlingen af civile sager.

En retsmægler må fra retsmæglingens start ikke i øvrigt have med sagen at gøre, og dette gælder også efter retsmæglingens afslutning. En dommer, der har fungeret som retsmægler, kan således ikke beklæde retten under sagens fortsatte behandling, og dette gælder, hvad enten retsmæglingen er afsluttet med en aftalt løsning eller ikke. En dommer, der har fungeret som retsmægler, kan derfor ikke dømme i sagen og kan heller ikke deltage i andre afgørelser i sagen, eksempelvis afgørelser vedrørende fri proces, advokatbeskikkelse, sagsomkostninger eller optagelse i retsbogen af en aftalt løsning som retsforlig.

2.4.10. Retsmægling er under forsøgsordningen et tilbud, som retten – når der er betalt retsafgift – stiller til rådighed for parterne uden krav om yderligere betaling til retten.

Retsmæglingen kan imidlertid medføre udgifter for parterne i form af navnlig advokatsalær eller honorar til en tredjemand for deltagelse i retsmæglingen.

Forsøgsordningen med retsmægling er tilrettelagt på den måde, at parterne som udgangspunkt hver især skal afholde egne udgifter i forbindelse med retsmæglingen – og dette gælder uanset udfaldet af retsmæglingen. Således er det en del af standardaftalen, at parterne som udgangspunkt forpligter sig til at afholde egne udgifter i forbindelse med retsmæglingen.

Hvis en af parterne har fri proces, kan parterne dog ikke med retsvirkning for statskassen ved aftale fravige retsplejelovens regler om, at retten træffer afgørelse om fordeling af sagens omkostninger. Hvis en part har fri proces, følger det derfor af standardaftalen, at retten skal træffe afgørelse om sagens omkostninger efter principperne i retsplejelovens kapitel 30, og retten vil efter omstændighederne kunne

pålægge modparten at refundere de udgifter, som statskassen har afholdt i forbindelse med partens deltagelse i retsmæglingen.

Hvis en part er dækket af en retshjælpsforsikring, følger det af standardaftalen om retsmægling, at parten påtager sig at kontakte det pågældende forsikringsselskab på forhånd for at afklare, hvorvidt forsikringsselskabet kan acceptere parternes aftale om, at hver part bærer sine egne omkostninger i forbindelse med retsmæglingen. Hvis forsikringsselskabet ikke kan acceptere parternes aftale, følger det af standardaftalen, at modparten efter principperne i retsplejelovens kapitel 30 kan blive pålagt at refundere de udgifter, som er afholdt i forbindelse med partens deltagelse i retsmæglingen (dog bortset fra en eventuel selvrisko, som altid skal betales af den part, der har retshjælpsforsikringsdækning).

Hvis ingen af parterne har fri proces eller retshjælpsforsikringsdækning, skal parterne imidlertid altid – uanset udfaldet af retsmæglingen – hver især afholde egne udgifter i forbindelse med retsmæglingen.

En del af omkostningerne ved retssagen, herunder retsafgift, vil være opstået, før retsmæglingen starter. Hvis retssagen fortsætter efter endt retsmægling, vil der løbe yderligere omkostninger på. Hvis retsmæglingen og retssagen afsluttes med et forlig, kan parterne på sædvanlig vis enten inddrage spørgsmålet om fordeling af omkostningerne ved retssagen i forliget eller lade retten træffe afgørelse herom. Såfremt retssagen fortsætter efter endt retsmægling og ikke slutter med et forlig, vil spørgsmålet om fordeling af omkostningerne ved retssagen på sædvanlig vis blive afgjort af retten som led i en dom i sagen, jf. retsplejelovens kapitel 30.

2.4.11. Som nævnt under pkt. 1.2 er forsøgsordningen med retsmægling blevet evalueret. Evalueringen af forsøgsordningen påbegyndtes i efteråret 2003, og den endelige evalueringsrapport fra Justitsministeriets Forskningsenhed forelå i marts 2005. Evalueringen bygger dels på nogle såkaldte stamskemaer, dels på spørgeskemaer og interviews. *Stamskemaerne* er mæglernes afrapportering til Domstolsstyrelsen om forløbet og resultatet af de enkelte sager. *Spørgeskemaerne*, der er udformet med henblik på at belyse, hvordan de personer, der har deltaget i en retsmægling, opfatter forløbet og resultatet af mæglingen, er blevet udleveret af retsmægleren i forbindelse med mæglingsmøderne i de enkelte sager. Alle deltagende personer - parter, partsadvokater og mæglere - er således blevet bedt om at udfylde et skema for hver sag, de har deltaget i. Der er endvidere foretaget *interviews* med såvel retsmæglere som parter og partsadvokater med henblik på at få belyst fordele og ulemper ved retsmægling, som de, der har deltaget i retsmæglingen, har oplevet.

Evalueringen er baseret på oplysninger fra 351 retsmæglinger. Ifølge evalueringsrapporten er godt en tredjedel af de sager, hvor retsmægling er forsøgt, endt uden en aftale.

Evalueringsrapporten indeholder følgende overordnede konklusion:

»Samlet set vurderes retsmægling i langt hovedparten af sagerne og af langt hovedparten af de involverede, som har deltaget i spørgeskemaundersøgelsen, som vældig positiv og som en konfliktløsningsform, der indebærer en række fordele. Det er givet, at der i enkelte sager kan have været problemer, men der er overvejende stor tilfredshed med alle de elementer, der er spurgt om vedrørende forsøgsordningen, herunder også mulighederne for separate møder med mægler.

Den almene tilfredshed viser sig også ved, at næsten ni ud af ti synes, at den konkrete retsmægling, de har deltaget i, har været vellykket eller i hvert fald delvis vellykket. Den viser sig videre ved, at der ikke alene blandt retsmæglerne, men også blandt parterne og partsadvokaterne er stor opbakning bag forsøgsordningen, og at mere end otte ud af ti vil anbefale ordningen. Især kan det være vigtigt at bemærke, at af de parter, der ikke har opnået en aftale, er det kun en fjerdedel, som ikke vil anbefale ordningen.«

Evalueringens væsentligste resultater er nærmere beskrevet i betænkningen side 53-58

2.5. EU-initiativer mv.

2.5.1. Indledning

Også på europæisk plan er anvendelsen af (rets)mægling og mediation i civile sager blevet mere udbredt i de senere år. Nedenfor beskrives nogle af de initiativer, der er iværksat på området.

2.5.2. Europarådets anbefaling nr. 10/2002

Den 18. september 2002 vedtog ministerkomiteen for Europarådet, hvor Danmark var repræsenteret, anbefaling nr. 10/2002 om mediation i civile sager. Anbefalingen ledsages af et forklarende memorandum. Anbefalingen vedrører mediation i civilretlige sager (»civil matters«). Civilretlige sager defineres som sager, der vedrører civile rettigheder og forpligtelser, herunder sager af erhvervs- og arbejdsretlig karakter, men ikke administrative eller strafferetlige sager. »Mediation« defineres som en konfliktløsningsmetode, hvor en eller flere upartiske tredjemænd fungerer som mæglere og træder ind i en sag for at hjælpe parterne med at forhandle sig frem til en tilfredsstillende løsning på deres tvist.

Det fremgår af anbefaling nr. 10/2002, at ministerkomiteen anbefaler medlemsstaternes regeringer at lette anvendelsen af mediation i egnede civile sager og tage nødvendige initiativer for at implementere de vejledende principper for mediation i civile sager (»Guiding Principles concerning mediation in civil matters«), som er anført i anbefalingen.

Ifølge de vejledende principper er medlemsstaterne frit stillet til at oprette og tilrettelægge mediation i civile sager på den mest hensigtsmæssige måde, men der bør være mulighed for at bringe tvisten for retten, da en domstolsprøvelse er den ultimative garanti for, at parternes rettigheder er varetaget og beskyttet. Medlemsstaterne bør endvidere overveje muligheden for at oprette og tilbyde mediation uden omkostninger for parterne.

For så vidt angår selve mediationsprocessen bør mæglere være uafhængige og upartiske og sørge for, at parterne så vidt muligt stilles lige under processen. Mæglerens opgave er at lette parternes proces med selv at nå en fælles, aftalt løsning på deres konflikt, og parterne kan ikke påtvinges en løsning af mægleren, ligesom mægleren ikke skal lede parterne til et bestemt resultat. Oplysninger om og fra mediationsprocessen bør betragtes som fortrolige, så mægleren ikke efterfølgende kan viderebringe disse, medmindre parterne har samtykket heri, eller det er tilladt ifølge national lov.

Med hensyn til mæglernes træning bør medlemsstaterne overveje initiativer med henblik på at udvikle passende standarder for udvælgelse og træning af mæglerne, deres kvalifikationer og ansvar.

Endelig bør medlemsstaterne stille oplysninger om muligheden for mediation til rådighed både for personer med konkrete tvister og for offentligheden i almindelighed.

Anbefalingen er nærmere beskrevet i betænkningen side 120-123.

2.5.3. Forslag til direktiv om visse aspekter af mægling på det civil- og handelsretlige område mv.

2.5.3.1. Efter at have indsamlet og gennemgået oplysninger om situationen i medlemslandene fremlagde Kommissionen i april 2002 en grønbog om alternativ konfliktløsning på det civil- og handelsretlige område. Grønbogen blev sendt i en bred høring i medlemslandene. I forlængelse heraf fremsatte Kommissionen den 22. oktober 2004 forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om visse aspekter af mægling på det civil- og handelsretlige område.

Formålet med det foreslåede direktiv er at fremme mindelig løsning af tvister ved at tilskynde til anvendelse af mægling og sikre et afbalanceret forhold mellem mægling og retssager.

Ved mægling forstås efter forslaget enhver struktureret proces, uanset hvordan den benævnes eller omtales, hvor to eller flere parter i en tvist selv forsøger på frivillig basis at nå frem til en aftale om bilæggelse af deres tvist med bistand fra en mægler.

Processen kan indledes af parterne, foreslås eller pålægges af en ret eller være foreskrevet i loven i en medlemsstat. Processen omfatter bl.a. mægling ledet af en dommer, som ikke behandler en retssag om den pågældende tvist. Mægling omfatter således ikke forsøg på at bilægge en tvist under den retssag om den pågældende tvist, som gøres af den ret eller af den dommer, der påkender sagen.

Medlemsstaterne forpligtes bl.a. til at fremme udarbejdelsen af frivillige adfærdskodekser for mæglere, samt uddannelse og videreuddannelse af mæglere.

Medlemsstaterne skal endvidere efter forslaget sikre, at den aftale, der er kommet i stand ved mægling, kan gøres eksigibel, og at parter, der vælger at anvende mægling i et forsøg på at bilægge en tvist, ikke hindres i senere at anlægge en sag vedrørende tvisten, fordi en forældelsesfrist anses for udløbet.

Endelig indeholder direktivet en bestemmelse om fortrolighed i mæglingsprocessen.

Grønbogen og direktivforslaget er nærmere beskrevet i betænkningen side 123-132.

2.5.3.2. Direktivforslaget behandles efter EF-Traktatens artikel 251 (proceduren for fælles beslutningstagen), og Parlamentet afgav i marts 2007 en udtalelse om direktivforslaget. På rådsmødet (retlige og indre anliggender) den 8.-9. november 2007 blev der opnået politisk enighed om forslaget. Forslaget skal herefter på ny behandles i Parlamentet, og det er endnu uvist, hvornår forslaget vil kunne vedtages.

Retsgrundlaget for Kommissionens forslag er EF-Traktatens artikel 61, litra c, jf. artikel 65. Da Danmark efter artikel 1 i protokollen om Danmarks stilling, der er knyttet til Amsterdamtraktaten, ikke deltager i Rådets vedtagelse af foranstaltninger, der foreslås i henhold til bl.a. artikel 61 (forbeholdet vedrørende retlige og indre anliggender), deltager Danmark ikke i en kommende vedtagelse af det omhandlede direktivforslag, der således ikke vil være bindende for eller finde anvendelse i Danmark.

3. Lovforslagets udformning

3.1. Generelt om retsmægling

3.1.1. Retsplejerådet anfører i betænkningen, at rådet på baggrund af den succes, som forsøgsordningen med retsmægling må anses for at være, fuldt ud kan anbefale, at anvendelsen af retsmægling som konfliktløsningsmiddel ved domstolene gøres permanent og landsdækkende.

3.1.2. Retsplejerådet bemærker, at retsmægling adskiller sig væsentligt fra anden konfliktløsning ved domstolene, herunder traditionel forligsmægling, idet det ved retsmægling - i modsætning til traditionel forligsmægling - er parterne selv, der med bistand fra en neutral mægler forhandler sig frem til en for dem tilfredsstillende løsning.

Efter Retsplejerådets opfattelse vil det, når der indføres en permanent ordning med retsmægling, ikke være hensigtsmæssigt at lade ordningen være rent aftalebaseret, som det har været tilfældet under forsøgsordningen. Retsplejerådet finder derfor, at der bør fastsættes visse særlige processuelle regler om retsmægling. Sådanne regler vil efter rådets opfattelse også bidrage til at markere forskellene mellem retsmægling og andre former for forligsmægling.

Retsplejerådet peger endvidere på, at regler om retsmægling kan tænkes udformet på mange måder, herunder med hensyn til omfang og detaljeringsgrad. Efter Retsplejerådets opfattelse er der bl.a. ud fra erfaringerne med forsøgsordningen ikke behov for at fastsætte detaljerede regler om retsmægling ved domstolene, og rådet finder, at lovregler om en permanent, landsdækkende ordning med retsmægling bør begrænses til at angå visse centrale spørgsmål, herunder navnlig processen ved indledning af retsmægling, hvem der kan udpeges som retsmægler, retsmæglingens fortrolighed, afslutning af retsmæglingen og forløbet herefter samt sagsomkostninger ved retsmæglingen.

3.1.3. Retsplejerådet anfører, at retsmægling ikke er et entydigt begreb, og at der i teorien næppe er generel enighed om, hvad (rets)mægling er. Betænkningen indeholder en beskrivelse af mæglingens grundlæggende elementer og de forskellige former for mægling, jf. betænkningen side 32-35.

Kendetegnende for denne form for konfliktløsning er således, at parterne med bistand fra en upartisk tredjepart og under en struktureret proces selv forhandler sig frem til en for dem tilfredsstillende løsning

på tvisten. At processen er struktureret betyder, at parterne i løbet af retsmæglingen skal igennem forskellige faser, og at det er mæglerens opgave at lede parterne igennem processen.

En (rets)mægling kan opdeles i følgende faser:

- En *indledningsfase*, hvor retsmægleren og parterne præsenteres for hinanden, og hvor man bliver enige om formålet med mæglingen og fremgangsmåden,
- en *udredningsfase*, hvor parterne redegør for deres ønsker og forventninger til mæglingen.
- en *mæglingsfase*, hvor der føres forhandlinger og præsenteres forskellige løsningsforslag, og
- en *slutfase*, hvor man bliver enige om aftalevilkårene.

Retsplejerådet anfører, at opdelingen i faser overvejende er af teoretisk karakter, da de enkelte faser i virkelighedens verden ofte vil glide over i hinanden. Man kan bevæge sig frem og tilbage mellem de forskellige faser, men ingen af faserne bør springes over, hvis mæglingen skal være vellykket.

3.1.4. Efter Retsplejerådets opfattelse vil det ikke være hensigtsmæssigt at indføre en lovbestemt præcis definition af retsmægling, der i detaljer beskriver, hvad retsmægling er. Retsplejerådet finder derimod, at der bør indføres en bestemmelse, som beskriver processen ved indledning af retsmægling, således at det klart markeres, at retsmægling adskiller sig fra anden indenretlig eller udenretlig mægling.

Retsplejerådet foreslår på den baggrund en bestemmelse om, at retten efter anmodning fra parterne kan udpege en retsmægler til at bistå parterne med at nå frem til en aftalt løsning på deres tvist.

Der henvises til betænkningen side 134-135.

3.1.5. Justitsministeriet er enig i Retsplejerådets synspunkter og forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 8 (forslag til retsplejelovens § 272), og bemærkningerne hertil.

3.2. *Hvornår kan retsmægling anvendes*

3.2.1. Retsplejerådet anfører, at retsmægling alene bør kunne anvendes i borgerlige sager, der verserer ved domstolene. Hvis parterne i en tvist, der endnu ikke verserer ved domstolene, ønsker at løse konflikten ved mægling, bør en sådan mægling efter Retsplejerådets opfattelse foregå udenretligt. Retsplejerådet bemærker i den forbindelse, at rådet ser positivt på anvendelsen af udenretlig mægling som et egnet middel til at begrænse antallet af tvister, der indbringes for domstolene.

Retsplejerådet anfører, at *»sager, der verserer ved domstolene«* først og fremmest vil være civile sager, hvor tvisten er indbragt for domstolene ved indlevering af en stævning til retten. Efter Retsplejerådets opfattelse bør retsmægling imidlertid også kunne anvendes i andre sager, der verserer ved retten, og som ikke er borgerlige sager i snæver forstand, herunder navnlig fogsager og skiftesager. Som eksempel på sådanne sager nævner Retsplejerådet samværsager, som er indbragt for fogedretten ved indlevering af en fogedbegæring i medfør af retsplejelovens § 598.

3.2.2. Retsplejerådet har overvejet, om der bør gælde særligt lempelige regler for udfærdigelse af en stævning i sager, hvor det allerede ved sagens anlæg er parternes ønske, at der skal foretages retsmægling.

Efter reglerne i retsplejelovens § 348, stk. 2, skal en stævning bl.a. indeholde sagsøgerens påstand, en udførlig fremstilling af de faktiske omstændigheder, hvorpå påstanden støttes og en angivelse af de dokumenter og andre beviser, som sagsøgeren agter at påberåbe sig. Retten påser af egen drift, om stævningen opfylder disse krav.

Retsplejerådet anfører, at foretagelse af retslige skridt, herunder navnlig anlæg af en sag ved domstolene har en række væsentlige retsvirkninger, herunder bl.a. afbrydelse af forældelsesfrister. De gældende krav i retsplejelovens § 348 om udfærdigelse af en stævning må ses i sammenhæng hermed.

Retsplejerådet finder ikke grundlag for at foreslå særlige regler for stævninger i sager, hvor det allerede ved sagens anlæg er parternes ønske, at der skal foretages retsmægling. Der er således efter Retsplejerådets opfattelse en risiko for at forrykke balancen mellem forskellige former for tvistløsning, der tilbydes

henholdsvis indenretligt og udenretligt, hvis kravene til indledning af konfliktløsning ved domstolene lempes. Når kravet om, at der skal være tale om en sag, der verserer ved domstolene efter de sædvanlige regler herom, fastholdes, markeres der således en klarere grænse mellem den mægling, som udføres i tilknytning til domstolene og de former for mægling, der foretages udenretligt.

Retsplejerådet peger endvidere på, at fastholdelse af de almindelige krav til udfærdigelse af en stævning tillige sikrer, at behandlingen af en sag kan fortsætte – umiddelbart og uden indlevering af en ny stævning – ved domstolene, hvis det ikke lykkes at opnå en aftale gennem retsmæglingen.

Der henvises til betænkningen side 135-137.

3.2.3. Ud over kravet om, at der skal være tale om en verserende sag, er der ikke i betænkningen foreslået nogen tidsmæssig grænse for, på hvilket tidspunkt under sagen retsmægling kan indledes. Retsmægling vil således i princippet kunne indledes, indtil sagen er afgjort ved dom, eller på anden måde er afsluttet ved retten. Som det fremgår af pkt. 3.5 nedenfor, bør parterne dog efter Retsplejerådets opfattelse så tidligt som muligt i processen have lejlighed til at overveje retsmægling.

3.2.3. Justitsministeriet er enig i Retsplejerådets synspunkter og forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 8 (forslag til retsplejelovens § 271), og bemærkningerne hertil.

3.3. Hvilke retter skal tilbyde retsmægling

3.3.1. Erfaringerne fra de byretter og den landsret, som har deltaget i forsøgsordningen med retsmægling, taler efter Retsplejerådets opfattelse for, at både byretterne og landsretterne bør omfattes af en permanent, landsdækkende ordning med retsmægling. Retsplejerådet henviser i den forbindelse til, at det bl.a. fremgår af evalueringen af forsøgsordningen, at antallet af ankesager, der ender med en aftale efter retsmægling, stort set svarer til den andel af sager i byretten, der ender med en aftale efter retsmægling.

Retsplejerådet anfører endvidere, at alle de større byretter, der er etableret den 1. januar 2007 med domstolsreformen, må forventes at kunne opfylde de nye krav, som håndteringen af retsmægling vil stille til domstolene. Særligt med hensyn til retten på Bornholm anfører Retsplejerådet, at selvom denne byret kun har én dommer, bør der også tilbydes retsmægling ved retten på Bornholm, da embedets andre domstolsjurister og advokater vil kunne fungere som retsmæglere, jf. nærmere pkt. 3.6 nedenfor.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør Sø- og Handelsretten også omfattes af ordningen med retsmægling, da de sagstyper, der behandles i Sø- og Handelsretten, ofte vil være egnede til retsmægling.

Retsplejerådet anfører, at retsmægling formentlig meget sjældent kunne være aktuelt for Højesteret. Højesterets centrale opgave bør efter Retsplejerådets opfattelse være at sikre retsenheden i landet og at træffe afgørelse i sager, som rejser spørgsmål af generel betydning for rets anvendelsen og retsudviklingen eller i øvrigt er af væsentlig samfundsmæssig rækkevidde. Det er også alene sager af principiel karakter, der kan indbringes for Højesteret som anden instans uden særlig tilladelse. Efter Retsplejerådets opfattelse vil forsøg på at opnå en aftale gennem retsmægling ved Højesteret derfor hverken være nærliggende eller hensigtsmæssig i praksis.

Der henvises til betænkningen side 137-138.

3.3.2. Justitsministeriet er enig i Retsplejerådets synspunkter og forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 8 (forslag til retsplejelovens § 271), og bemærkningerne hertil.

3.4. Hvilke sagstyper skal omfattes af retsmægling

3.4.1. Retsplejerådet anfører i betænkningen, at de fleste sagstyper i princippet kan være egnede til (rets)mægling, forudsat at parterne selv er rådige over den del af sagen, mæglingen skal omfatte. I det omfang parterne ikke selv er rådige over (dele af) en sag, vil mægling derimod ikke kunne finde sted

(indispositive sager). Som eksempel herpå nævner Retsplejerådet ægteskabssager, hvor parterne ikke har rådighed over - dvs. ikke frit kan aftale - om skilsmissebetingelserne er opfyldt.

Retsplejerådet anfører endvidere, at der næppe kan udpeges særlige sagstyper, der helt generelt – når forudsætningen om, at parterne er rådige over sagen, er opfyldt – er uegnede til retsmægling. Det skyldes, at parternes forventninger til sagsbehandlingen ved domstolene og deres indstilling til mægling formentlig ofte vil være afgørende for, om en konkret sag er egnet til retsmægling. Endvidere har erfaringen fra forsøgsordningen med retsmægling vist, at selv om der er forskelle mellem forskellige sagstyper med hensyn til muligheden for at opnå en aftale, så er der for ingen sagstyper tale om en uacceptabelt ringe forligsprocent.

Alene det forhold, at visse sagstyper er vanskeligere end andre at opnå en aftale i, bør efter Retsplejerådets opfattelse ikke være afgørende for, om disse sager skal være omfattet af muligheden for retsmægling eller ej. Erfaringen fra forsøgsordningen har vist, at familieforhold er et af de vanskelige sagsområder, hvor retsmæglingen i særdeleshed har været ressourcekrævende, men som til gengæld – når det lykkes – vurderes som yderst tilfredsstillende for parterne.

Retsplejerådet har endvidere overvejet, om familieretlige sager generelt bør udelukkes fra retsmægling, fordi disse sager altid begynder i statsforvaltningerne, hvor der vil finde forligsbestræbelser sted. Retsplejerådet finder imidlertid ikke på forhånd at kunne udelukke, at parterne i sådanne sager i enkelte tilfælde vil kunne være indstillet på at deltage i en retsmægling og herigennem opnå en løsning på deres tvist. Det bør derfor ikke være udelukket at tilbyde retsmægling i en familieretlig sag, hvis sagen i øvrigt skønnes egnet hertil.

På den baggrund finder Retsplejerådet ikke grundlag for generelt at udelukke visse sagstyper fra retsmægling. Retsplejerådet foreslår derfor, at der ikke fastsættes nærmere regler om, hvilke typer af sager der kan tilbydes retsmægling i, ud over et generelt krav om, at parterne selv er rådige over den del af sagen, retsmæglingen skal omfatte. Kredsen af civile sager, hvori der kan tilbydes retsmægling, bør efter Retsplejerådets opfattelse herudover alene afgrænses af en konkret skønsmæssig vurdering af de nærmere spørgsmål og omstændigheder i den enkelte sag, jf. pkt. 3.5 nedenfor.

Der henvises til betænkningen side 138-140.

3.4.2. Justitsministeriet er enig i Retsplejerådets synspunkter og forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 8 (forslag til retsplejelovens § 272), og bemærkningerne hertil.

3.5. Identifikation af egnede sager

3.5.1. Retsplejerådet anfører i betænkningen, at der bl.a. kan foreligge omstændigheder, som gør retsmægling betænkelig eller mindre hensigtsmæssig i den konkrete sag. Som eksempel herpå nævner Retsplejerådet tilfælde, hvor der er en væsentlig ubalance mellem parterne, som ikke vil kunne elimineres ved tilrettelæggelsen af retsmæglingen. På den baggrund bør det efter Retsplejerådets opfattelse være retten, der beslutter om retsmægling skal indledes i en konkret sag. Parterne skal kunne anmode om retsmægling, men bør efter Retsplejerådets opfattelse ikke have krav herpå. Retsplejerådet anfører, at det omvendt dog bør være en afgørende forudsætning for at indlede retsmægling, at parterne ønsker en sådan iværksat, da det efter rådets opfattelse ikke giver mening at indlede retsmægling, hvis parterne ikke begge er indforstået hermed. Efter Retsplejerådets opfattelse bør parternes anmodning om retsmægling i en sag, de selv er rådige over, som udgangspunkt imødekommes, medmindre der konkret foreligger omstændigheder, der gør, at retsmægling må anses for betænkelig eller mindre hensigtsmæssig.

Retsplejerådet har overvejet, om det i forbindelse med en permanent ordning med retsmægling bør opstilles som et krav, at retten skal foretage screening af sagerne, sådan at sagerne læses igennem med henblik på at vurdere, om de egner sig til retsmægling. Retsplejerådet henviser til, at der under forsøgsordningen ved Vestre Landsret har været foretaget en egentlig screening af hver enkelt sag, hvorimod

de byretter, der deltager i forsøgsordningen, mere generelt har tilbudt retsmægling, når blot der har været tale om en »tvistig« sag. Retsplejerådet henviser endvidere til, at evalueringen af forsøgsordningen ikke giver grundlag for at afgøre, om det er en fordel eller ej at screene sagerne, inden der tilbydes retsmægling. På denne baggrund, og da ressourcemæssige hensyn efter Retsplejerådets opfattelse også taler imod at foretage screening i alle sager, finder Retsplejerådet ikke grundlag for at foreslå, at der skal foretages screening. Efter Retsplejerådets opfattelse bør retsmægling i stedet indføres i retsplejeloven som en generel mulighed, som parterne kan anmode om.

Efter Retsplejerådets opfattelse er der ikke behov for at fastsætte særlige regler om, hvordan parterne bør informeres om muligheden for retsmægling. Retsplejerådet finder, at det bør påhvile det enkelte embede at sørge for, at informationen gives på den mest hensigtsmæssige måde. Rådet finder det væsentligt, at proceduren tilrettelægges således, at parterne så tidligt som muligt i processen får lejlighed til at overveje retsmægling, og at der sikres en vis ensartethed i den information, der videregives til parterne. Retsplejerådet anfører, at det f.eks. ville være naturligt, hvis Domstolsstyrelsen udarbejdede en brochure om retsmægling, som kunne sendes til parterne - eventuelt sammen med et brev med opfordring til at overveje retsmægling.

Retsplejerådet anfører endvidere, at det vil være naturligt, at retten, når den finder en sag særlig velegnet til retsmægling, rejser spørgsmålet om retsmægling som led i det forberedende møde, som retten skal afholde efter retsplejelovens § 353, medmindre retten finder det overflødigt. Retsplejerådet foreslår på den baggrund, at retsplejelovens § 353 ændres således, at alternativ konfliktløsning, herunder retsmægling føjes til listen over mulige dagsordenspunkter for det forberedende møde.

Der henvises til betænkningen side 141-143.

3.5.2. Justitsministeriet er enig i Retsplejerådets synspunkter og forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Det har i forbindelse med høringen over betænkningen bl.a. været anført, at der bør være en mere bindende regulering af den enkelte domstols informationsindsats vedrørende muligheden for retsmægling mv.

Justitsministeriet er imidlertid enig med Retsplejerådet i, at der ikke er behov for at fastsætte særlige regler om, hvordan parterne bør informeres om muligheden for retsmægling, men at det bør påhvile det enkelte embede at sørge for, at informationen gives på den mest hensigtsmæssige måde. Justitsministeriet er også enig i, at der bør sikres en vis ensartethed i den information, der gives til parterne.

Domstolsstyrelsen er indstillet på at udarbejde informationsmateriale om retsmægling i form af en brochure eller lignende, hvis lovforslaget vedtages.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 8 (forslag til retsplejelovens § 272) og nr. 9-11 (forslag til retsplejelovens § 353), og bemærkningerne hertil.

3.6. *Hvem bør kunne retsmægle*

3.6.1. Efter Retsplejerådets opfattelse taler erfaringerne fra forsøgsordningen med retsmægling for, at både dommere og advokater bør kunne optræde som retsmæglere. Retsplejerådet henviser i den forbindelse bl.a. til, at evalueringen af forsøgsordningen viser, at der har deltaget dommerretsmæglere i 59 % af retsmæglingerne, og at det ikke synes at have nogen betydning for mæglingens resultat mv., om mægleren er dommer eller advokat.

Retsplejerådet har dog overvejet, om der er andre forhold, der kan tale for, at retsmæglerne fremover alene skal være enten dommere eller advokater.

3.6.2. Retsplejerådet anfører i betænkningen, at der over for rådet har været rejst spørgsmål om, hvorvidt der kan være principielle betænkeligheder ved at lade dommere fungere som retsmæglere. Retsplejerådet henviser til, at det bl.a. er blevet anført, at domstolenes – og dermed dommernes – kerneopgave er at afgøre tvister efter gældende ret. Denne opgave er så forskellig fra (rets)mægling, at det kan frygtes,

at dommerne vil have meget svært ved at tilpasse sig rollen som retsmæglere. Der har endvidere været peget på, at parterne i en retsmægling kan få en forkert opfattelse af og fejlagtige forventninger til retsmæglerens rolle, hvis retsmægleren er dommer, idet parterne risikerer at tage udtalelser fra dommeren som udtryk for, hvordan sagen ville blive bedømt i retten. Dette forstærkes yderligere, hvis retsmæglingen foregår i rettens lokaler. Hvis en dommer i én sammenhæng fungerer som retsmægler og i andre sammenhænge som dommer, vil man i de sidstnævnte tilfælde på grund af retsmæglerens tilbageholdende rolle endvidere kunne få det indtryk, at dommeren – når den pågældende fungerer som dommer – ikke er garant for en kontradiktorisk, offentlig proces og en juridisk korrekt løsning på sagen, da dommeren formentlig – især i traditionel forligsmægling i henhold til retsplejelovens § 268 – vil have svært ved at se bort fra, hvad vedkommende har lært som retsmægler. Anvendelsen af dommere som retsmæglere kan således være med til at svække den bredere samfundsmæssige opfattelse af domstolens funktion og autoritet.

Retsplejerådet deler ikke de nævnte synspunkter imod at lade dommere fungere som retsmæglere. Retsplejerådet anfører, at retsmæglerrollen ganske vist utvivlsomt kræver noget helt andet end den traditionelle dommerrolle og dommeruddannelse, men efter Retsplejerådets opfattelse vil dommere med deres baggrund som jurister principielt have de samme forudsætninger som advokater for at tilegne sig de fornødne kompetencer til at fungere som retsmæglere ved relevant efteruddannelse. Retsplejerådet bemærker, at et væsentligt element i retsmæglerens opgave er klart at definere sin rolle over for parterne, ligesom det er af stor betydning, at det enkelte embedes procedure for information om retsmægling tilrettelægges således, at det sikres, at parterne får en korrekt opfattelse af mæglerens rolle, både i de tilfælde, hvor retsmægleren er dommer, og hvor retsmægleren er advokat.

Retsplejerådet bemærker endvidere, at der ikke er anført noget i evalueringen af forsøgsordningen, som kunne pege i retning af, at dommernes deltagelse i retsmægling skulle være med til at afsvække tilliden til domstolens troværdighed.

Over for Retsplejerådet har det endvidere været anført, at der kan opstå interessekonflikter, hvis dommere skal kunne fungere som retsmæglere. Det er bl.a. blevet anført, at retsmægling ikke er judiciel virksomhed eller dømmende magt i grundlovens forstand, og at dommere som retsmæglere derfor ikke er omfattet af bestemmelsen i grundlovens § 64, 1. pkt., om dommers funktionelle uafhængighed, hvorefter dommere i deres kald alene har at rette sig efter loven. Når dommere som retsmæglere ikke er uafhængige i grundlovens betydning, vil der være et behov for advokater som retsmæglere i de sager, hvor offentlige myndigheder eller interesser er involveret. Som en anden interessekonflikt er anført de tilfælde, hvor der er indgået et retsforlig som led i en retsmægling, og dette retsforlig ønskes tvangsfuldbyrdet ved fogedretten. Der vil herved kunne opstå en konflikt, hvis fogeden skal prøve indsigelser, der angår fejl eller forsømmelser begået af en kollega, som har fungeret som retsmægler. Der er i den forbindelse endvidere henvist til, at det følger af bestemmelsen i retsplejelovens § 501, stk. 2, jf. § 270, stk. 2, om fogedrettens prøvelse af indsigelser mod indenretlige forlig, at fogedretten ikke kan prøve indsigelser grundet på fejl eller forsømmelser, som dommeren ved at mægle forlig har gjort sig skyldig i. Hvis dette også gælder for dommere, når de fungerer som retsmæglere, vil der være en skævhed i forhold til de tilfælde, hvor det er en advokat, der har fungeret som retsmægler, og hvor der derfor ikke er noget til hinder for fuld efterprøvelse af et forlig.

Retsplejerådet deler ikke de betænkeligheder, der er anført ovenfor. Selv om en dommer i sin funktion som retsmægler – der ikke kan anses for udøvelse af dømmende magt – ikke kan anses for omfattet af grundlovens § 64, 1. pkt., om dommers funktionelle uafhængighed, ligger det efter Retsplejerådets opfattelse som en forudsætning for hele ordningen med retsmægling, at hverken offentlige myndigheder eller andre kan give retsmæglerne – dvs. hverken dommere eller advokater – bindende pålæg vedrørende en konkret retsmægling, og eventuelle interessekonflikter vil efter Retsplejerådets opfattelse kunne løses ved hjælp af de inhabilitetsregler, der foreslås indført for retsmæglere, jf. nærmere pkt. 3.8 nedenfor. Det

forhold, at der vil kunne være sager, hvor en dommer på grund af inhabilitet vil være afskåret fra at fungere som retsmægler, kan efter Retsplejerådets opfattelse ikke begrunde, at dommere generelt bør være afskåret fra at fungere som retsmæglere. Det følger af de almindelige inhabilitetsregler, at en domstolsjurist, vil være afskåret fra at bedømme, om en kollega har begået fejl eller forsømmelser, hvis der herved kan rejses tvivl om den pågældendes fuldstændige upartiskhed. En dommerfuldmægtig eller retsassessor i fogedretten vil således være inhabil i en sag om, hvorvidt en dommer ved det pågældende embede, der har fungeret som retsmægler, har begået fejl eller forsømmelser i forbindelse med retsmæglingen. Retsplejerådet deler derfor ikke de betænkeligheder, der er anført vedrørende fogedrettens prøvelse af indsigelser mod retsforlig på grund af fejl eller forsømmelser begået af en dommermægler, idet det forhold, at en domstolsjurist vil skulle efterprøve, om en anden domstolsjurist har begået fejl eller lignende, ikke er en problemstilling, der gør sig særskilt gældende for retsmægling.

Med hensyn til fogedrettens mulighed for overhovedet at prøve indsigelser mod gyldigheden af forlig, hvis indsigelserne støttes på, at dommeren har gjort sig skyldig i fejl eller forsømmelser i forbindelse med retsmæglingen, bemærker Retsplejerådet, at der efter rådets opfattelse ikke gælder – og heller ikke bør gælde – en begrænsning i fogedrettens adgang til efterprøvelse. Retsplejelovens § 501, stk. 2, henviser til retsplejelovens § 270, stk. 2, der omhandler fejl ved rettens handlinger. Da retsmægleren i en retsmægling ikke fungerer som »retten«, gælder begrænsningen i adgangen til efterprøvelse efter Retsplejerådets opfattelse ikke med hensyn til retsforlig indgået som led i en retsmægling.

Endelig bemærker Retsplejerådet, at der har været anført betænkeligheder af økonomisk karakter, bl.a. at det ikke bør være det offentlige, der betaler for udgifterne ved retsmæglingsordningen, samt at en sådan ordning, hvor dommere skal fungere som retsmæglere, vil påføre domstolene udgifter til navnlig uddannelse, lokaler og sekretariatsbistand. Endvidere kan den pågældende form for retsmægling lige så godt varetages af private som af det offentlige.

Retsplejerådet anfører, at indførelse af en permanent ordning med retsmægling vil medføre visse merudgifter for domstolene til bl.a. uddannelse af dommere som retsmæglere, informationsvirksomhed og honorering af advokاتمæglerne, idet Retsplejerådet finder, at retsmægling bør være en mulighed, der uden yderligere, særskilt betaling stilles til rådighed for parterne, uanset om retsmægleren er dommer eller advokat. Retsplejerådet bemærker, at retsmægling er en yderligere mulighed i forhold til den traditionelle konfliktløsning ved domstolene, og at indførelse af en permanent ordning med retsmægling naturligvis ikke er til hinder for, at parterne kan vælge at benytte sig af udenretlige tilbud om konfliktløsning, herunder mediation.

Retsplejerådet finder på denne baggrund, at dommere bør kunne fungere som mæglere i en permanent, landsdækkende ordning med retsmægling, og at også andre domstolsjurister, dvs. retsassessorer og dommerfuldmægtige, bør kunne deltage i retsmæglingsordningen. Retsplejerådet bemærker, at retsmægling ikke forudsættes at være et led i det almindelige uddannelsesforløb for domstolsjurister, men derimod at være en mulighed for de, der som følge af en særlig interesse herfor vælger at gennemgå den relevante retsmægleruddannelse, og som herefter findes egnet som og særligt udpeges til at fungere som retsmæglere.

3.6.3. Retsplejerådet har overvejet, om der foreligger omstændigheder, der kan begrunde, at advokater ikke fremover bør kunne fungere som retsmæglere i en permanent, landsdækkende ordning med retsmægling.

Retsplejerådet peger på, at det fremgår af evalueringen af forsøgsordningen, at de advokater, der har fungeret som retsmæglere, har opnået lige så gode resultater som de dommere, der har fungeret som retsmæglere. Endvidere er det blevet oplevet som positivt, at der har medvirket mæglere med forskellig (juridisk) baggrund.

Retsplejerådet har overvejet, om det forhold, at retsmægling foregår i domstolsregi, taler for, at det ved en permanent ordning alene bør være dommere (eller andre domstolsjurister), der skal kunne udpeges

som retsmæglere, men Retsplejerådet finder ikke, at dette forhold – i lyset af erfaringerne fra forsøgsordningen – taler imod at lade advokater fungere som retsmæglere. Retsplejerådet finder tværtimod, at det må anses for en fordel for ordningen, hvis der både deltager mæglere med domstolsbaggrund og mæglere med advokatbaggrund.

Ved også at lade advokater fungere som retsmæglere understreges efter Retsplejerådets opfattelse tillige, at retsmægling – selv om den foregår i regi af retten – er noget andet end domstolenes traditionelle forligsmægling. Ved at lade både dommere og advokater fungere som retsmæglere, vil der også skabes mulighed for en bredere faglig erfaringsudveksling retsmæglerne imellem, som vil komme alle retsmæglere (både dommere og advokater) – og i sidste ende sagens parter – til gode.

Efter Retsplejerådets opfattelse kan det ikke forventes, at advokatmæglere vil arbejde gratis ved en permanent ordning med retsmægling, sådan som det har været tilfældet under forsøgsordningen med retsmægling. En permanent ordning med retsmægling med deltagelse af advokatmæglere rejser derfor spørgsmål om honoreringen af de advokater, der skal fungere som retsmæglere.

Retsplejerådet anfører, at et system, hvor der efter betaling af retsafgift kan vælges mellem en for parten »gratis« retsmægling forestået af en domstolsjurist og en selvbetalt (eventuelt via en forsikringsordning) retsmægling forestået af en advokat, efter rådets opfattelse alene giver mening, hvis advokatmægling generelt kan tilføre sagen noget ekstra i forhold til mægling varetaget af en dommer, som parterne vil være indstillet på at betale for. Dette er der imidlertid efter Retsplejerådets opfattelse ikke noget i evalueringen af forsøgsordningen, der peger på.

På den baggrund – og da de påpegede fordele ved at opnå en variation i gruppen af mæglere som nedenfor omtalt efter Retsplejerådets opfattelse ikke kræver, at antallet af retsmæglere nødvendigvis er helt ligeligt fordelt mellem dommere og advokater (som det er tilfældet under forsøgsordningen) – foreslår Retsplejerådet, at der så lidt som muligt etableres et passende »korps« af advokatmæglere med henblik på retsmægling.

Advokaterne bør efter Retsplejerådets opfattelse fordeles regionalt efter landsretskredse og aflønnes med et fast salær pr. sag. Retsplejerådets forslag indebærer, at den enkelte advokatmægler ikke, som det er tilfældet under forsøgsordningen med retsmægling, er knyttet til det enkelte embede. Retsplejerådet henviser til, at en model med advokater som faste medhjælpere allerede i dag anvendes på Justitsministeriets område, hvor de regionale statsadvokater har tilknyttet et mindre antal advokater til varetagelse af straffesagers behandling ved landsretterne.

Det faste salær til retsmægleren bør efter Retsplejerådets opfattelse fastsættes med udgangspunkt i det gennemsnitlige tidsforbrug pr. retsmægling. Retsplejerådet henviser bl.a. til, at Domstolsstyrelsen på baggrund af indberetninger om de retsmæglinger, der er gennemført under forsøgsordningen, har foretaget en beregning af retsmæglernes gennemsnitlige tidsforbrug på en retsmægling. Denne beregning viser, at det gennemsnitlige tidsforbrug på en retsmægling i alt er 4,4 timer, heraf 1,4 timer til forberedelse. Det faste salær til en retsmægler under en permanent ordning med retsmægling vil efter Retsplejerådets opfattelse – i hvert fald ved ordningens begyndelse – passende kunne fastsættes med udgangspunkt i dette tidsforbrug.

Retsplejerådet anfører, at et fast salær pr. sag vil medføre, at den advokat, der fungerer som retsmægler, i nogle sager vil kunne opnå betaling ud over sit faktiske tidsforbrug, hvorimod den pågældende i andre sager ikke i fuldt omfang vil opnå dækning for sit faktiske tidsforbrug. Da en retsmægler forventes at have et vist antal sager om året, må det dog antages, at den samlede betaling over en periode vil svare til det samlede faktiske tidsforbrug.

Retsplejerådet foreslår således, at retsmægling skal kunne forestås af både domstolsjurister og advokater, og at det ikke skal være forbundet med ekstraudgifter for parterne at vælge en advokat som retsmægler, idet salæret betales af statskassen.

3.6.4. Retsplejerådet foreslår, at udpegningen af domstolsjurister til retsmægling foretages af

vedkommende retspræsident, og at antagelsen af advokater til retsmægling foretages af Domstolsstyrelsen. Retsplejerådet finder, at fastlæggelsen af den nærmere fremgangsmåde for Domstolsstyrelsens antagelse af advokater til retsmægling bør overlades til Domstolsstyrelsen, og Retsplejerådet foreslår derfor en bestemmelse, der giver Domstolsstyrelsen bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler for antagelsen af advokater til retsmægling. Retsplejerådet bemærker, at der som led i antagelsen af advokater til retsmægling f.eks. kunne indhentes en udtalelse om ansøgerne fra Advokatrådet og landsretspræsidenten, som det f.eks. er tilfældet ved justitsministerens antagelse af offentlige forsvarere, jf. Justitsministeriets cirkulære nr. 99 af 3. juni 1971 om antagelse af offentlige forsvarere og advokater til at udføre sager for parter, der har fri proces som ændret ved cirkulæreskrivelse nr. 9493 af 8. juli 2002 om kriterierne for antagelse af offentlige forsvarere og advokater til at udføre sager for parter, der har fri proces.

Retsplejerådet peger på, at retsmægling forudsætter, at retsmægleren gennem sin uddannelsesmæssige baggrund, erfaring og efteruddannelse besidder en professionel forståelse af den struktur og de mekanismer, der er karakteristiske for en vellykket mægling. Retsmægleren skal således navnlig besidde en evne til at få indblik i, hvilke interesser og behov parterne har, og til at kunne fremme en dialog, som kan føre til forståelse og enighed. Det bør derfor efter Retsplejerådets opfattelse være et krav, at alle, der udtages til at foretage retsmægling, skal have gennemgået et relevant uddannelsesforløb, som f.eks. de uddannelsesforløb der hidtil er blevet udbudt af henholdsvis Domstolsstyrelsen og Advokatsamfundet, og i øvrigt skønnes egnet til at fungere som retsmæglere. Retsplejerådet finder, at det bør påhvile henholdsvis den enkelte retspræsident og Domstolsstyrelsen ved udpegningen af retsmæglere at påse, at de pågældende har de fornødne kvalifikationer.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør det endvidere være et krav, at de advokater, der udpeges til at foretage retsmægling ligesom under forsøgsordningen har en ansvarsforsikring, der dækker advokatens eventuelle erstatningsansvar i anledning af retsmæglingen. Når retsmægleren er domstolsjurist, hæfter Domstolsstyrelsen i givet fald for betaling af erstatning efter de almindelige regler om Domstolsstyrelsens hæftelse for skade forvoldt af dommere mv. under udøvelsen af de arbejdsopgaver, der er forbundet med ansættelsen ved domstolene.

3.6.5. Med hensyn til det nærmere antal af retsmæglere bemærker Retsplejerådet, at det er af væsentlig betydning, at de retsmæglere, der udpeges, også løbende har lejlighed til at udøve hvervet i praksis. Der bør derfor ikke udpeges flere retsmæglere, end hvad antallet af sager tilsiger.

Domstolsstyrelsen har til brug for Retsplejerådets overvejelser foretaget en beregning af det anslåede behov for retsmæglere beregnet ud fra det formodede antal sager, der vil blive udsat med henblik på retsmægling ved henholdsvis samtlige byretter og landsretterne pr. år. Beregningerne er foretaget på baggrund af sagsantallet i 2005 og viser, at det gennemsnitlige antal sager pr. retsmægler i 2005 ved retterne i henholdsvis København, Roskilde, Aalborg og Århus var 11,4. De tilsvarende beregninger for landsretterne viser, at det gennemsnitlige antal sager pr. retsmægler i 2005 ved Vestre Landsret var 11,3 sager pr. retsmægler. Som nævnt ovenfor finder Retsplejerådet det af væsentlig betydning, at de retsmæglere, der udpeges, også løbende har lejlighed til at udøve hvervet i praksis, og derfor bør aktivitetsniveauet efter Retsplejerådets opfattelse i hvert fald ikke være lavere end under forsøgsordningen, men snarere lidt højere.

Retsplejerådet anfører, at den nærmere fastlæggelse af antallet af retsmæglere og fordelingen heraf mellem domstolsjurister og advokater i forbindelse med gennemførelsen af en permanent, landsdækkende ordning vedrørende retsmægling endvidere må ses i sammenhæng med de bevillingsmæssige muligheder. Som nævnt ovenfor er det imidlertid Retsplejerådets opfattelse, at fordelene ved at opnå en variation i gruppen af mæglere ikke kræver, at antallet af retsmæglere – som det er tilfældet under forsøgsordningen – nødvendigvis er ligeligt fordelt mellem dommere og advokater. Med henblik på at sikre bredden i »mæglerkorpsen« bør der dog efter Retsplejerådets opfattelse økonomisk skabes mulighed for, at en passende andel af retsmæglerne er advokater. For domstolsjuristernes vedkommende – og også for at

imødegå eventuelle inhabilitetsproblemer – vil 2-3 retsmæglere ved et embede med 6-8 dommere efter Retsplejerådets opfattelse formentlig være passende, men antallet vil i øvrigt kunne tilpasses antallet af retsmæglingssager ved det enkelte embede.

3.6.6. Retsplejerådet har endvidere overvejet, om der bør knyttes andre faggrupper end domstolsjurister og advokater til gruppen af retsmæglere.

Retsplejerådet henviser til, at det i forbindelse med evalueringen af forsøgsordningen er nævnt, at en retsmægler i princippet ikke behøver at være jurist, idet retsmæglingen ikke forudsætter en juridisk vurdering. Generelt anser mæglerne i forsøgsordningen det dog som en fordel at have juridiske kundskaber, da retsmægling foregår i en juridisk sammenhæng. Nogle retsmæglere har i forbindelse med evalueringen af forsøgsordningen peget på, at det kunne være en fordel at kunne inddrage andre faggrupper som f.eks. psykologer eller ingeniører i forbindelse med mæglingen, afhængigt af sagens art. Andre retsmæglere udtrykker derimod bekymring, idet en model med denne form for sagkyndige kan betyde, at processen får karakter af en slags »miniret«, hvor udenforstående eksperter indkaldes for at klarlægge faktum i sagen. Retsmæglerne er generelt mere åbne for at inddrage fagpersoner, som besidder kundskab og evner i forhold til selve mæglingsprocessen, end for at inddrage fagpersoner med særlig sagkundskab i forhold til konfliktens indhold. Især peges på psykologer, da flere mæglere føler, at deres psykologiske kompetencer ofte kommer til kort, når der er tale om følelsesmæssigt meget tunge sager som f.eks. forældremyndighedssager.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør der gælde særlige retsgarantier ved retsmægling, og retsmægleren bør derfor kunne gribe ind og i sidste ende afslutte retsmæglingen, hvis parternes løsningsforslag f.eks. indebærer strafbare forhold eller er i strid med præceptiv lovgivning (dvs. lovgivning som ikke kan fraviges ved aftale), jf. nærmere nedenfor under pkt. 3.7. Retsplejerådet finder det på den baggrund væsentligt, at retsmægleren har juridiske kundskaber og erfaring med behandlingen af retssager, og Retsplejerådet foreslår derfor, at alene domstolsjurister og advokater skal kunne fungere som retsmæglere ved domstolene. Retsplejerådet anfører, at det herved også understreges, at retsmægling er en proces, der foregår ved domstolene. Retsplejerådet bemærker, at hvis parterne ønsker andre faggrupper til at forestå mæglingen, er der selvsagt intet til hinder for, at parterne kan vælge en sådan til en udenretlig mægling. Dette kan ske såvel før sagen anlægges som under sagens behandling i domstolsregi, hvor parterne kan anmode dommeren om at udsætte sagens behandling, mens de søger udenretlig mægling.

3.6.7. Retsplejerådet har overvejet, om parterne ved en permanent ordning med retsmægling frit skal kunne vælge, hvilken retsmægler der skal foretage retsmæglingen. Retsplejerådet anfører, at et sådant valg på den ene side vil kunne være fremmende for parternes indstilling til at medvirke positivt i processen, og det vil være med til at understrege, at retsmægling adskiller sig væsentligt fra traditionel forligsmægling ved domstolene, hvor parterne ingen indflydelse har på valget af dommeren i den konkrete sag. Retsplejerådet anfører, at det generelle billede fra forsøgsordningen - hvor parterne som udgangspunkt har haft mulighed for at vælge retsmægleren - på den anden side synes at være, at parterne som oftest hverken udtrykker ønske om en bestemt retsmægler eller afviser et forslag til retsmægler fremsat af retten. Der er således ikke noget i erfaringerne fra forsøgsordningen, der taler for, at muligheden for frit valg af retsmægleren er afgørende for, om retsmægling indledes. Retsplejerådet finder på den baggrund, at det bør overlades til retten at beslutte, hvem der skal være retsmægler i en konkret sag bl.a. for, at de så vidt muligt kan sikre en passende mængde sager til de enkelte mæglere. Rådet finder, at parterne bør kunne udtale sig om valget af retsmægler, herunder om der ønskes en dommer eller en advokat som retsmægler, men parterne bør efter Retsplejerådets opfattelse ikke have krav på at få udpeget en bestemt retsmægler.

Retsplejerådet anfører, at der under forsøgsordningen i et mindre antal sager har deltaget to retsmæglere i retsmæglingen. Der har i disse tilfælde været tale om større og mere komplicerede sager. Retsplejerådet finder, at der også ved en permanent ordning med retsmægling bør være mulighed herfor, men at

udgangspunktet dog bør være, at der alene udpeges én retsmægler. Efter Retsplejerådets opfattelse bør det overlades til retten i det enkelte tilfælde at afgøre, om der foreligger sådanne særlige omstændigheder, at der er behov for mere end én retsmægler.

Det bør efter Retsplejerådets opfattelse så vidt muligt tillige sikres, at der sker en forholdsmæssig fordeling af sagerne mellem dommermæglere og advokatmæglere. Da Retsplejerådet som nævnt ovenfor under pkt. 3.6.3 foreslår, at de advokater, der skal fungere som retsmæglere, fordeles regionalt på landsretskredsniveau, vil det efter rådets opfattelse være mest hensigtsmæssigt, hvis det overlades til landsretterne at føre regnskab over tildelingen af retsmæglingssager til de pågældende advokater. Retsplejerådet forudsætter i den forbindelse, at byretterne (og Sø- og Handelsretten) i forbindelse med udpegningen af en retsmægler til den konkrete sag, retter henvendelse til den pågældende landsret, når der ønskes en advokat udpeget som retsmægler, således at landsretten i givet fald kan oplyse, hvilken advokatmægler der »står for tur«, og efterfølgende notere sig, hvilken advokat byretten udpeger som retsmægler.

Der henvises til betænkningen side 143-154.

3.6.8. Justitsministeriet er enig i Retsplejerådets synspunkter og forslag, og lovforslaget er i det væsentligste udformet i overensstemmelse hermed, idet Justitsministeriet dog foreslår, at udpegningen af en advokatmægler til en konkret sag skal ske under hensyn til, om advokatmægleren har kontor i den pågældende retskreds, jf. nærmere nedenfor.

Med hensyn til spørgsmålet om, hvem der bør kunne retsmægle, er der i forbindelse med høringen over betænkningen både udtrykt opbakning til og kritik af, at både domstolsjurister og advokater skal kunne fungere som retsmæglere. Kritikken af, at domstolsjurister skal kunne udføre mægling, svarer i det væsentlige til den, der er refereret i Retsplejerådets betænkning, og som der er redegjort nærmere for ovenfor under pkt. 3.6.2. Endvidere er det anført, at mægling ved domstolene ikke vil harmonere med udviklingen inden for EU.

Justitsministeriet er som nævnt enig i Retsplejerådets synspunkter på dette punkt. Det er væsentligt at være opmærksom på, at muligheden for retsmægling naturligvis ikke hindrer en fortsat udbredelse af mægling (mediation) uden for domstolsregi.

Endelig finder Justitsministeriet ikke, at udviklingen inden for EU taler imod, at mægling foregår ved domstolene. Der kan i den forbindelse henvises til direktivforslaget om visse aspekter af mægling på det civil- og handelsretlige område, hvorefter »mægling« også omfatter mægling, der ledes af en dommer, som ikke er ansvarlig for en retssag om den pågældende tvist, jf. pkt. 2.5.3. ovenfor.

I forbindelse med høringen over betænkningen har det endvidere været anført, at også andre faggrupper end domstolsjurister og advokater bør kunne udpeges som retsmæglere. Det er i den forbindelse bl.a. blevet anført, at det bør være mæglingsuddannelse og kompetencer inden for mægling, der er afgørende for, hvem der kan fungere som retsmægler, og ikke oprindelig uddannelse eller nuværende hovedhverv.

Justitsministeriet er imidlertid enig med Retsplejerådet i, at der ved retsmægling – dvs. mægling som foregår i domstolsregi – bør gælde bl.a. den retssikkerhedsgaranti, at retsmægleren er forpligtet til at gribe ind og i sidste ende afslutte retsmæglingen, hvis parternes løsningsforslag vil indebære strafbare forhold, eller er i strid med præceptiv lovgivning (dvs. lovgivning som ikke kan fraviges ved aftale), jf. nærmere nedenfor under pkt. 3.7.1. Derfor er det nødvendigt, at retsmægleren har juridiske kundskaber og erfaring med behandling af retssager.

Som det også påpeges af Retsplejerådet er der intet til hinder for, at parterne - hvis de ønsker mægling foretaget af andre faggrupper - kan vælge personer fra disse faggrupper til at forestå en udenretlig mægling. Dette kan ske, såvel før sagen anlægges som under sagens behandling ved domstolene, hvor parterne kan anmode dommeren om at udsætte sagens behandling, mens de søger udenretlig mægling.

Det har i forbindelse med høringen over betænkningen endvidere været anført, at det bør sikres yderligere, at retsmæglerne har de fornødne kvalifikationer, ved at de ikke udpeges blot på baggrund af

en gennemført uddannelse, men i stedet gennemgår en egentlig antagelsesprocedure f.eks. i form af en eksamen.

Efter forslaget vil det ikke være tilstrækkeligt for at blive antaget som retsmægler, at den pågældende har gennemført et relevant uddannelsesforløb i mægling, men den pågældende skal også i øvrigt skønnes egnet til at fungere som retsmægler. Evalueringen af forsøgsordningen synes ikke at give grundlag for at antage, at der er behov for at etablere en egentlig eksamensordning. Justitsministeriet er derfor enig med Retsplejerådet i, at det er forsvarligt og hensigtsmæssigt, at det overlades til henholdsvis den enkelte retspræsident og Domstolsstyrelsen at foretage en konkret egnethedsvurdering af de potentielle retsmæglere.

Justitsministeriet er endvidere enig med Retsplejerådet i, at der ikke bør stilles krav om, at der i hver retskreds skal antages én eller flere advokatmæglere, men derimod bør tilstræbes en vis regional fordeling inden for landsretskredsene. Ved at lave en sådan regional fordeling skabes der mulighed for et større ansøgerfelt end ved et kriterium om, at en advokatmægler alene skal være tilknyttet en bestemt retskreds, og eventuelle inhabilitetsproblemer vil nemmere kunne undgås. Efter Justitsministeriets opfattelse bør der ved antagelsen af advokatmæglere dog tilstræbes en vis geografisk »spredning«, således at retten ved udpegning af en advokatmægler til en konkret sag så vidt muligt kan vælge en advokatmægler fra den pågældende retskreds, jf. nærmere nedenfor.

Justitsministeriet er enig med Retsplejerådet i, at det så vidt muligt bør sikres, at der sker en forholdsmæssig fordeling af retsmæglingssager mellem dommermæglerne og advokatmæglerne. Ved valget af advokatmægler til en konkret sag bør der efter Justitsministeriets opfattelse dog ikke vælges den advokatmægler, der inden for den pågældende landsretskreds »står for tur« uden hensyntagen til geografisk placering i øvrigt. Navnlig for at reducere transportomkostninger og -tid finder Justitsministeriet, at der ved udpegning af en advokatmægler til en konkret sag ved byretten så vidt muligt bør vælges en advokatmægler, der har sit kontor i den pågældende retskreds. Er der flere advokatmæglere i den pågældende retskreds, bør der så vidt muligt sikres en ligelig fordeling af retsmæglingssager mellem disse, dvs. der bør vælges den advokatmægler inden for retskredsen, som »står for tur«. Hvis særlige forhold gør sig gældende, f.eks. fordi der foreligger inhabilitet, eller fordi der (for tiden) ikke er nogen advokatmæglere, der har kontor i den pågældende retskreds, bør der udpeges en advokatmægler med kontor uden for retskredsen, således at der så vidt muligt vælges en advokatmægler fra en naboretskreds.

Med hensyn til retsmæglingssager ved landsretterne og Sø- og Handelsretten bør det ligeledes sikres, at der så vidt muligt sker en forholdsmæssig fordeling af sagerne mellem dommermæglerne og advokatmæglerne. Hensynet til at reducere transportomkostninger og -tid for advokatmægleren og/eller parterne gør sig også gældende i disse tilfælde, og derfor bør der ved valget af advokatmægler til en konkret retsmæglingssag ved disse retter efter Justitsministeriets opfattelse tages hensyn til, hvor retsmæglingen geografisk mest hensigtsmæssigt kan afholdes sammenholdt med hensynet til at tilstræbe en ligelig fordeling af retsmæglingssagerne mellem advokatmæglerne.

Da spørgsmålet om godtgørelse for rejseudgifter hænger sammen med spørgsmålet om antagelse af advokatmæglere og fastsættelse af salær til disse, bør den nærmere regulering af dette spørgsmål ske i de regler, som Domstolsstyrelsen efter forslaget til retsplejelovens § 273, stk. 2, bemyndiges til at udstede. Det forudsættes, at en advokatmægler vil kunne få godtgjort rejseudgifter (salær for rejsetid og transportudgifter) efter samme principper, som sådanne udgifter efter gældende regler godtgøres beskikkede advokater og forsvarere. Efter retsplejelovens § 333, stk. 1, 2. pkt., kan justitsministeren ved beskikkelsen af en advokat ved en byret bestemme, at der ikke skal tilkomme den pågældende godtgørelse for rejseudgifter ved møde inden for retskredsen. I praksis tages et sådant såkaldt rejseforbehold i almindelighed. Det forudsættes, at en advokatmægler tilsvarende i almindelighed ikke skal have godtgjort rejseudgifter ved retsmæglinger inden for advokatens »egen« retskreds. I de sager, hvor der gør sig særlige forhold gældende, og hvor der derfor udpeges en advokatmægler med kontor uden for

retskredsen, bør mægleren normalt have godtgjort de rejseudgifter, som den pågældende med føje har haft i forbindelse med retsmæglingen, med udgangspunkt i de takster, der gælder for godtgørelse af rejseudgifter til beskikkede advokater og forsvarere.

Som nævnt ovenfor foreslår Justitsministeriet, at retten, når der skal udpeges en advokatmægler, som udgangspunkt skal vælge en mægler med kontor i den pågældende byretskreds. Byretterne vil derfor ikke skulle rette henvendelse til vedkommende landsret, hver gang en advokat skal udpeges som retsmægler. Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 8 (forslag til retsplejelovens § 273), og bemærkningerne hertil.

3.7. Retsmæglerrollen

3.7.1. Retsplejerådet anfører, at rådet i vidt omfang kan tilslutte sig de retningslinjer for retsmægleres virksomhed, som er gældende under forsøgsordningen, jf. pkt. 2.2.4 ovenfor. Retsplejerådet finder således, at retsmæglerens rolle også ved en permanent ordning vedrørende retsmægling må være at optræde neutralt og virke for en mindelig løsning af sagen. Retsmægleren skal søge klarlagt, hvilke interesser og behov parterne har, og hvilke problemer parterne ønsker at finde en løsning på, med henblik på at hjælpe sagens parter med selv at finde en løsning på deres konflikt.

Retsplejerådet anfører, at retsmæglerens rolle er at lede processen. Retsmægleren skal medvirke til, at parterne finder løsninger, som er tilfredsstillende for dem, mens det ikke er retsmæglerens opgave at påse, at en aftale er i overensstemmelse med det udfald, en dom i sagen måtte forventes at få.

Retsplejerådet bemærker, at retsmægleren under forsøgsordningen ikke har været afskåret fra at komme med forslag til løsninger eller give udtryk for styrker og svagheder i parternes argumentation.

Retsplejerådet henviser endvidere til, at der i forbindelse med evalueringen af forsøgsordningen er gennemført analyser, der viser, at det navnlig er mæglers bidrag under forløbet, der har betydning for, om en aftale af parterne opleves som en god løsning. I evalueringsrapporten konkluderes det, at en teoretisk og principiel antagelse om, at løsningen på konflikten bliver bedre, hvis den så vidt muligt overlades til parterne alene, på visse punkter bliver bekræftet og på andre punkter afkræftet i evalueringen. Hvis mægleren er tilbøjelig til at inddrage sin vurdering af udfaldet af retssagen, hvis den gennemføres, har det en negativ indflydelse både på parternes opfattelse af, om aftalen er god eller ej og på den generelle vurdering af retsmæglingens succes, mens mæglerens »frie« vurdering af fremsatte løsningsforslag har en positiv virkning på muligheden for at opnå en aftale. Om mægleren selv har fremsat løsningsforslag, vurderet deltageres argumenter eller lagt pres på deltagerne ser derimod ikke ud til at have betydning for parternes opfattelse af, om retsmæglingen var en succes.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør det være det klare udgangspunkt for retsmægling, at retsmægleren skal være tilbageholdende med at blande sig i den indholdsmæssige løsning af konflikten. Retsplejerådet finder, at denne mæglerrolle er bedst til at opfylde retsmæglingens formål om at øge parternes kommunikation med hinanden, så de selv kan finde frem til løsningen på deres konflikt. Ved at opretholde dette udgangspunkt tydeliggøres efter Retsplejerådets opfattelse også, at retsmægling er væsensforskellig fra traditionel forligsmægling ved domstolene. For at sikre en smidig mæglingsproces finder Retsplejerådet dog, at retsmægleren ikke bør være afskåret fra at fremsætte forslag til løsning af sagen og pege på styrker og svagheder i parternes argumentation mv. Efter Retsplejerådets opfattelse bør retsmægleren dog være tilbageholdende hermed, og det bør alenes ske, hvis parterne anmoder om det, og retsmægleren finder det hensigtsmæssigt og forsvarligt.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør retsmægleren gribe ind og i sidste ende afslutte retsmæglingen, hvis parternes løsningsforslag ville indebære strafbare forhold, eller er i strid med præceptiv lovgivning (dvs. lovgivning som ikke kan fraviges ved aftale). Som eksempel herpå nævner Retsplejerådet tilfælde, hvor parterne er ved at indgå en aftale om, at en part som en del af den aftalte løsning på en tvist skal udføre

»sort arbejde« (og derved begå skatte- og momsunddragelse). Retsplejerådet finder, at dette princip er så væsentligt, at det udtrykkeligt bør lovfæstes.

Retsplejerådet anfører endvidere, at en part, der f.eks. måtte være utilfreds med retsmæglerens optræden eller lignende, på et hvilket som helst tidspunkt kan kræve retsmæglingen afsluttet, da deltagelse i retsmægling bygger på fuldstændig frivillighed. Hvis parten finder, at retsmæglerens optræden eller lignende giver anledning til det, kan han eller hun desuden rette henvendelse til den ret, der har udpeget den pågældende retsmægler til retsmæglingen. Hvis retsmægleren er domstolsjurist, vil det herefter være op til den pågældende retspræsident at afgøre, om der er grundlag for at anvende bestemmelsen i retsplejelovens § 48 om meddelelse af advarsel til en dommer, der gør sig skyldig i forsømmelse eller skødesløshed i embedsførelsen, idet denne bestemmelse efter Retsplejerådets opfattelse må antages også at gælde for domstolsjurister, der fungerer som retsmæglere. Er retsmægleren advokat, vil retten kunne orientere Domstolsstyrelsen om sagen med henblik på, at styrelsen kan vurdere, om der i givet fald er grundlag for at tilbagekalde antagelsen af den pågældende advokat som retsmægler. Efter omstændighederne må en sag om en advokatretsmæglerens optræden mv. endvidere antages at kunne behandles af Advokatnævnet, jf. retsplejelovens § 147 b.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør der ikke indføres detaljerede lovregler om retsmæglerens virke i de enkelte sager, da dette efter rådets opfattelse ville kunne medføre en uhensigtsmæssig begrænsning af retsmæglerens muligheder for at tilpasse sine mæglingsbestræbelser til den konkrete situation, hvilket igen ville medføre en risiko for en statisk retsmæglingsproces til skade for parterne. Retsplejerådet foreslår derfor ikke lovregler om retsmæglerens rolle ud over den ovenfor nævnte regel om, at retsmægleren i visse tilfælde er forpligtet til at afslutte retsmæglingen.

Der henvises til betænkningen side 154-157.

3.7.2. Justitsministeriet er enig i Retsplejerådets synspunkter og forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Det har i forbindelse med høringen over betænkningen været anført, at mæglerens virke i den enkelte sag bør være reguleret nærmere i lovteksten. Justitsministeriet er imidlertid enig i Retsplejerådets betænkkeligheder ved en detaljeret lovregulering.

I forbindelse med høringen over betænkningen har det endvidere været anført, at der bør udarbejdes etiske retningslinjer for retsmægling.

Justitsministeriet er enig i, at det kan være hensigtsmæssigt at understøtte retsmæglingsordningen med etiske retningslinjer for retsmæglere. Domstolsstyrelsen vil, hvis lovforslaget vedtages, tage initiativ til udarbejdelse af sådanne etiske retningslinjer.

Der er i forbindelse med høringen over betænkningen også blevet peget på, at kvaliteten af retsmæglingsordningen bør sikres løbende, f.eks. ved evaluering, efteruddannelse mv.

Domstolsstyrelsen vil, hvis lovforslaget vedtages, tage initiativ til at udvikle retsmæglernes kompetencer løbende, f.eks. ved kurser, seminarer og ved etablering af erfaringsudvekslingsgrupper. Domstolsstyrelsen vil også inddrage retsmæglingsordningen i de brugerundersøgelser, som styrelsen med jævne mellemrum gennemfører med henblik på at belyse brugernes tilfredshed med domstolene.

3.8. Den nærmere fremgangsmåde ved retsmægling

3.8.1. Efter Retsplejerådets opfattelse er de retningslinjer om retsmægling, der gælder under forsøgsordningen med retsmægling, jf. pkt. 2.4 ovenfor, i det væsentlige tilstrækkelige og hensigtsmæssige.

Retsplejerådet anfører, at retten, når den skal tage stilling til, hvem der skal fungere som retsmægler i en konkret sag, skal sikre sig, at der ikke foreligger omstændigheder, der giver grund til at betvivle retsmæglerens upartiskhed. Efter Retsplejerådets opfattelse bør ingen kunne fungere som retsmægler, som ville være udelukket fra at dømme i sagen, og Retsplejerådet foreslår derfor, at retsplejelovens §§ 60

og 61 om inhabilitet skal finde tilsvarende anvendelse for retsmæglere, dvs. både domstolsjurister og advokater.

Retsplejerådet anfører, at det forhold, at en dommer har haft berøring med sagen under forberedelsen, som udgangspunkt ikke vil medføre, at den pågældende ville være afskåret fra at dømme i sagen. Selv om der ikke foreligger egentlig inhabilitet, bør retten dog efter Retsplejerådets opfattelse i almindelighed være tilbageholdende med at udpege en dommer som retsmægler, hvis dommeren under forberedelsen har taget stilling til anmodninger fra parterne, f.eks. i tilfælde, hvor en part fremsætter anmodning om forlængelse af fristen til at komme med et processkrift, hvilket modparten protesterer imod. Ved at undlade at udpege den pågældende dommer som retsmægler, vil man efter Retsplejerådets opfattelse kunne eliminere den risiko, der ellers kunne være for, at parterne blander virksomheden som dommer og retsmægler sammen.

Retsplejerådet finder, at det vil være en væsentlig forudsætning for en vellykket retsmægling, at parterne selv har afgørende indflydelse på forløbet af mæglingen. Forløbet af en retsmægling bør derfor efter Retsplejerådets opfattelse i vidt omfang overlades til aftale mellem retsmægler og parterne i den enkelte retsmægling. Retsplejerådet peger dog på en række forhold, som efter rådets opfattelse bør være udgangspunktet under en retsmægling, medmindre parterne aftaler noget andet.

Retsplejerådet foreslår, at retsmægleren skal kunne holde møder med parterne både samlet og hver for sig, idet der under forsøgsordningen har været positive erfaringer med at kunne holde særskilte møder. Med forslaget tydeliggøres det endvidere, at retsmægling foregår uden for retsmøder og adskiller sig fra traditionel forligsmægling ved domstolene. Retsplejerådet anfører, at det i det enkelte tilfælde, hvor der afholdes separate møder, bør aftales, hvilke informationer retsmægleren kan viderebringe til den anden part.

For at opnå en succesfuld retsmægling bør parterne efter Retsplejerådets opfattelse møde personligt under retsmæglingen, medmindre andet aftales. Hvis en part er en juridisk person, finder Retsplejerådet tilsvarende, at parten under retsmæglingen bør være repræsenteret af en eller flere personer, der kender sagen, og som er bemyndiget til at føre forhandlinger og indgå forlig på selskabets vegne, medmindre andet aftales i forbindelse med fastlæggelsen af det enkelte møde. Parternes eventuelle advokater bør efter Retsplejerådets opfattelse kunne deltage i møder, hvor deres klient deltager, medmindre andet aftales i forbindelse med fastlæggelsen af det enkelte møde.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør det være op til retsmægleren i samråd med parterne at fastlægge, hvordan sagen skal oplyses under retsmæglingen, herunder ved forklaringer fra sagens parter og ved dokumenter. Tredjemand, f.eks. en person med særlig sagkundskab inden for det område som konflikten vedrører, bør kunne deltage i retsmægling i det omfang, retsmægleren, parterne og den pågældende tredjemand er enige herom. Det må i givet fald aftales nærmere, hvad tredjemand skal udtale sig om, og på hvilken måde det skal ske.

Efter Retsplejerådets opfattelse er et af de væsentligste kendetegn ved (rets)mægling, at det, som foregår under mæglingen, er fortroligt, medmindre parterne aftaler noget andet. Retsplejerådet foreslår en udtrykkelig lovbestemmelse herom.

Hvis en oplysning i øvrigt er offentligt tilgængelig, bør det forhold, at oplysningen indgår i en retsmægling, dog efter Retsplejerådets opfattelse ikke medføre, at oplysningen herved bliver fortrolig. Retsplejerådet foreslår derfor en bestemmelse, der fastslår, at oplysninger, der i øvrigt er offentligt tilgængelige, ikke er omfattet af retsmæglingens fortrolighed.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør den part, der fremkommer med en oplysning under en retsmægling – og derved har rådighed over, om oplysningen skal indgå med den virkning, at den bliver »fortrolighedsstemplet« – selv kunne give afkald på denne fortrolighed. Retsplejerådet foreslår derfor en bestemmelse om, at retsmæglingens fortrolighed ikke er til hinder for, at en part kan videregive en oplysning, som

hidrører fra parten selv. Retsplejerådet bemærker dog, at adgangen til videregivelse af oplysninger kan være begrænset af tavshedspligt efter anden lovgivning, og sådanne andre regler bør efter Retsplejerådets opfattelse fortsat gælde ved siden af den foreslåede regel.

Retsplejerådet foreslår endvidere, at videregivelse af fortrolige oplysninger fra retsmæglingen kan ske, hvis det følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov, at oplysningen skal videregives.

Retsplejerådet anfører, at den foreslåede bestemmelse om retsmæglingens fortrolighed også indebærer, at en tredjemand, der deltager i retsmæglingssmøder, har tavshedspligt, således at tredjemanden som udgangspunkt ikke må videregive oplysninger fra retsmæglingen, medmindre andet aftales, eller oplysningerne i øvrigt er offentligt tilgængelige. Retsplejerådet finder, at de undtagelser til forbuddet mod at videregive fortrolige oplysninger, der som nævnt ovenfor foreslås for parterne, ligeledes bør finde anvendelse med hensyn til en tredjemand, der deltager i en retsmægling. En tredjemand, der deltager i en retsmægling, bør således frit kunne videregive en oplysning, der hidrører fra tredjemanden selv, ligesom tredjemanden kan videregive oplysninger fra retsmæglingen, hvis det følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov, at oplysningen skal videregives. Som eksempel på sidstnævnte nævner Retsplejerådet reglerne i lov om social service om offentligt ansattes pligt til at indberette vanrøgt af børn.

Retsplejerådet bemærker, at retsmægleren – uanset om denne er domstolsjurist eller advokat – vil være underlagt tavshedspligt efter de almindelige regler herom og vil kunne straffes for uberettiget videregivelse af fortrolige oplysninger fra retsmæglingen, jf. henholdsvis straffelovens § 152 for domstolsjurister og straffelovens § 152, jf. retsplejelovens § 129 for advokater. Efter straffelovens § 152, stk. 3, er en oplysning fortrolig, når den ved lov eller anden gyldig bestemmelse er betegnet som sådan, eller når det i øvrigt er nødvendigt at hemmeligholde den for at varetage hensyn til offentlige eller private interesser. Der er efter Retsplejerådets opfattelse derfor ikke behov for at indføre særlige bestemmelser vedrørende retsmæglerens tavshedspligt og videregivelse af oplysninger ud over den generelle bestemmelse om, at oplysninger, der fremkommer under en retsmægling, er fortrolige, medmindre parterne aftaler noget andet, eller oplysningerne i øvrigt er offentligt tilgængelige.

Retsplejerådet har overvejet, om der bør indføres særlige bestemmelser, hvorefter parterne og tredjemand, der deltager i retsmæglingen, på tilsvarende måde som retsmægleren skal kunne straffes for uberettiget videregivelse af fortrolige oplysninger fra retsmæglingen. Retsplejerådet finder imidlertid ikke grundlag for at foreslå sådanne regler. Retsplejerådet lægger herved navnlig vægt på, at den part eller tredjemand, der bryder sin tavshedspligt, efter omstændighederne vil kunne pådrage sig et erstatningsansvar over for den part, der måtte blive pådraget et tab, som følge af den uberettigede videregivelse af oplysninger, ligesom en uberettiget videregivelse af fortrolige oplysninger i nogle tilfælde kan være omfattet af straffelovens regler om fredskrænkelser. Retsplejerådet finder, at dette må anses for at være tilstrækkeligt til at varetage hensynet til, at der ikke sker uberettiget videregivelse af fortrolige oplysninger.

Der henvises til betænkningen side 157-161.

3.8.2. Justitsministeriet er enig i Retsplejerådets synspunkter og forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

I forbindelse med høringen over betænkningen har det været anført, at parterne bør have pligt til at møde personligt under retsmæglingen og ikke bør have mulighed for at aftale noget andet.

Justitsministeriet er enig med Retsplejerådet i, at hensynet til at opnå en succesfuld retsmægling taler for, at parterne bør møde personligt under retsmæglingen, og dette bør derfor være udgangspunktet. Justitsministeriet er imidlertid også enig med Retsplejerådet i, at det ikke bør være udelukket at fravige dette udgangspunkt, således at det i forbindelse med fastlæggelsen af det enkelte møde kan aftales, at en eller begge (alle) parter ikke behøver at være personligt til stede.

Det har i forbindelse med høringen over betænkningen endvidere været anført, at der bør åbnes

mulighed for, at parterne kan aftale at inddrage andre berørte som direkte parter i mæglingen (dvs. ud over eventuelle tredjepersoner, der inddrages som særligt sagkyndige mv.)

Når behandlingen er en civil sag er begyndt ved retten med et eller flere krav, kan inddragelse af en ny part i sagen ske ved, at den nye part indstævnes i sagen af en af de hidtidige parter (adcitation), jf. retsplejelovens § 250, stk. 2, eller ved at tredjemand selv indtræder som part i sagen (hovedintervention), jf. retsplejelovens § 251. Retsmægling kan som nævnt alene anvendes i sager, der allerede verserer ved retten. Efter Justitsministeriets opfattelse bør en tredjemand derfor alene kunne inddrages som part i en retsmægling, hvis tredjemanden inddrages som part i retssagen som sådan, og Justitsministeriet finder derfor ikke grundlag for at foreslå særlige regler om muligheden for at inddrage nye parter i en retsmægling. Hvis en ny part inddrages i retssagen efter reglerne om adcitation eller hovedintervention, vil der herefter ikke være noget til hinder for, at denne part også inddrages i en retsmægling, når parten, de oprindelige parter og retsmægleren er enige herom.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 8 (forslag til retsplejelovens §§ 274, 275 og 277, stk. 1-3), og bemærkningerne hertil.

3.9. Sagsomkostninger

3.9.1. Som nævnt ovenfor under pkt. 3.6.2 finder Retsplejerådet, at retsmægling bør være en mulighed, der stilles til rådighed for parterne uden krav om betaling af yderligere beløb til retten, uanset om retsmægleren er dommer eller advokat. Retsmægling kan derimod medføre udgifter for parterne i form af navnlig advokatsalær til egen advokat eller aftalt honorar til en tredjemand for deltagelse i retsmæglingen, herunder f.eks. for udarbejdelse af en sagkyndig erklæring.

Forsøgsordningen med retsmægling er tilrettelagt på den måde, at parterne som udgangspunkt hver især skal afholde egne udgifter i forbindelse med retsmæglingen – og dette gælder uanset udfaldet af retsmæglingen. Således er det en del af standardaftalen i forsøgsordningen, at parterne forpligter sig til at afholde egne udgifter i forbindelse med retsmæglingen, jf. nærmere pkt. 2.4.10 ovenfor.

For at undgå at spørgsmålet om fordeling af omkostningerne ved retsmægling kan komme til at virke hæmmende for parternes motivation til at deltage i en retsmægling, foreslår Retsplejerådet en udtrykkelig lovregel om, at parterne hver især bærer egne omkostninger i forbindelse med retsmæglingen, uanset hvordan retsmæglingen ender. Retsplejerådet henviser i den forbindelse endvidere til, at en sådan omkostningsfordeling må anses for rigtigst, når henses til retsmæglingens særlige karakter, hvor der fokuseres på begge parters behov.

Den foreslåede regel bør efter Retsplejerådets opfattelse gælde, hvad enten en part har fri proces eller retshjælpsforsikringsdækning eller ej. Retsplejerådet finder imidlertid ikke, at den foreslåede bestemmelse bør være til hinder for, at parterne i de tilfælde, hvor en part ikke har fri proces eller retshjælpsforsikringsdækning, som en del af den aftalte løsning skal kunne aftale en anden sagsomkostningsfordeling, f.eks. at den part, der ved den aftalte løsning »får overvejende medhold« i sit krav, skal have godtgjort (nogle af) sine omkostninger af den anden part.

Da parterne ikke har rådighed over størrelsen eller fordelingen af sagsomkostningerne i sager, hvor der er fri proces, vil retten i sådanne sager altid skulle træffe afgørelse om sagens samlede omkostninger. Efter Retsplejerådets forslag vil den del af rettens afgørelse, der vedrører omkostningerne ved retsmæglingen, skulle træffes i overensstemmelse med den foreslåede regel.

På tilsvarende måde vil retten skulle træffe afgørelse om sagens omkostninger, hvis der er tale om en sag med retshjælpsforsikringsdækning, og hvor forsikringsselskabet kræver, at retten skal træffe afgørelse om omkostningsspørgsmålet.

Retsplejerådets foreslåede regel om, at hver part bærer egne omkostninger, vedrører alene omkostningerne ved selve retsmæglingen.

Omkostningerne ved retssagen i øvrigt vil bl.a. bestå af retsafgift. Der kan forud for retsmæglingen

også være løbet andre omkostninger på, f.eks. i form af udgifter til afholdelse af syn og skøn og udgifter til advokatbistand ved sagens forberedelse før retsmæglingen. Hvis retssagen fortsætter efter endt retsmægling, vil der løbe yderligere omkostninger på. Spørgsmålet om fordeling af disse omkostninger ved retssagen bør efter Retsplejerådets opfattelse også fremover afgøres efter de almindelige regler herom, jf. retsplejelovens kapitel 30. En eventuel indførelse af særlige regler om omkostningerne ved retssagen i øvrigt ville efter Retsplejerådets opfattelse rejse en række spørgsmål i forhold til de gældende regler og principper om fastsættelse af sagsomkostninger, og efter Retsplejerådets opfattelse er der ikke grundlag for at fravige disse regler og principper alene begrundet i det forhold, at der i en sag har været foretaget retsmægling.

Såfremt der ikke opnås en aftalt løsning ved retsmæglingen, og sagen derfor fortsætter ved retten, vil spørgsmålet om fordeling af omkostningerne ved retssagen (inkl. retsmæglingen) efter Retsplejerådets forslag på sædvanlig vis blive afgjort af retten som led i afgørelsen af sagen, jf. retsplejelovens kapitel 30. Som led i den samlede omkostningsafgørelse vil hver part skulle bære egne omkostninger i forbindelse med selve retsmæglingen, jf. den foreslåede lovregel herom.

Der henvises til betænkningen side 161-164.

3.9.2. Justitsministeriet er enig i Retsplejerådets synspunkter og forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 8 (forslag til retsplejelovens § 278), og bemærkningerne hertil.

3.10. Forløbet efter en retsmægling

3.10.1. Hvis der i forbindelse med en retsmægling opnås en aftalt løsning på konflikten, betyder det, at parterne indgår en aftale, således at retssagen hæves. Aftalen kan indgås udenretligt, eller parterne kan anmode retten om, at aftalen indføres i retsbogen som et retsforlig efter retsplejelovens § 270.

Retsplejerådet har overvejet, hvorvidt der bør være adgang til aktindsigt i sådanne retsforlig og andre dokumenter, der er indgået i retsmæglingen.

Hvis dokumentet ikke alene indgår i retsmæglingen, men også i den øvrige del af retssagen, bør spørgsmålet om aktindsigt efter Retsplejerådets opfattelse afgøres efter de almindelige regler herom i retsplejeloven. Aktindsigt i dokumenter, der vedrører en borgerlig sag, herunder indføres i retsbøgerne, står åben for personer, der har en individuel, væsentlig interesse i et konkret retsspørgsmål, og aktindsigt kan gives i det omfang, dokumenterne har betydning for vurderingen af det pågældende retsspørgsmål, jf. retsplejelovens § 41 d. Endvidere har journalister en adgang til aktindsigt til støtte for journalistisk arbejde, jf. retsplejelovens § 41 f.

Er der tale om dokumenter, der alene indgår i selve retsmæglingen, f.eks. en erklæring, som en af parterne fremlægger under retsmæglingen, bør der efter Retsplejerådets opfattelse ikke være adgang til aktindsigt i disse dokumenter. Retsplejerådet finder således, at retsmæglingens særlige karakter, hvorefter det, der foregår under retsmæglingen, er fortroligt, medmindre parterne aftaler noget andet, taler for at begrænse adgangen til aktindsigt i sådanne dokumenter, som parterne ønsker skal være fortrolige.

På den baggrund foreslår Retsplejerådet, at der i retsplejelovens § 41 d indsættes en bestemmelse om, at retten til aktindsigt ikke omfatter fortrolige dokumenter, der alene er indgået i en retsmægling.

Retsplejerådet forudsætter i øvrigt, at retsmægleren, når retsmæglingen er afsluttet, tilbageleverer de dokumenter, som retsmægleren har fået udleveret under retsmæglingen.

3.10.2. Hvis retsmæglingen ikke ender med en aftalt løsning, fortsætter retssagen efter de almindelige regler om behandlingen af civile sager.

Retsplejerådet finder det væsentligt, at retsmægleren - som det også har været tilfældet under forsøgsordningen, jf. pkt. 2.4.9 ovenfor - som udgangspunkt ikke må have med sagen at gøre efter retsmæglingens afslutning. Retsplejerådet foreslår, at dette princip lovfæstes, dog således at en dommer, der har

fungeret som retsmægler i en retsmægling, hvor der er opnået en aftale, der afslutter sagens behandling ved retten, skal kunne optage den aftalte løsning i retsbogen som retsforlig og/eller foretage en tilførsel til retsbogen om, at sagen er hævet som forligt.

Retsplejerådet henviser i den forbindelse til, at dommeren ved optagelse af en aftalt løsning som retsforlig i retsbogen ikke skal forholde sig nærmere til indholdet af aftalen, men alene indføre denne i retsbogen. Hvis f.eks. en parts advokat meddeler, at der er indgået udenretligt forlig i en sag, hvor sagsomkostningerne er en del af forliget, og hvor sagen som følge heraf hæves, er dommerens opgave således også i den situation alene at konstatere, at sagen hæves. Retsplejerådet finder på den baggrund ikke, at der er betænkeligheder ved lade en dommer, der har fungeret som retsmægler under sagen, foretage disse formelle sagsbehandlingsskridt. For så vidt angår alle øvrige sagsskridt finder Retsplejerådet, at bl.a. det forhold, at retsmægleren i forbindelse med retsmæglingen kan have holdt separate møder med en af parterne og herved være kommet i besiddelse af oplysninger, som den anden part ikke er bekendt med, gør, at det bør være en ny dommer, der træffer sådanne afgørelser, herunder f.eks. afgørelser om sagsomkostninger.

3.10.3. Retsplejerådet har overvejet, om der bør fastsættes særlige regler om adgangen til at føre bevis om indholdet af en retsmægling i de tilfælde, hvor retsmæglingen ikke lykkes, og retssagen derfor fortsætter i forlængelse heraf.

Retsplejerådet bemærker, at det efter rådets opfattelse - uanset den foreslåede bestemmelse om parternes tavshedspligt om indholdet af retsmæglingen, jf. pkt. 3.8.1 ovenfor - ikke er muligt fuldstændig at forhindre, at parterne og deres advokater under den videre retssag, f.eks. i forbindelse med udspørgen af modparten – i hvert fald indirekte – i et eller andet omfang vil kunne benytte sig af viden opnået under retsmæglingen. Retsplejerådet anfører, at en sådan anvendelse bør ske med respekt af det grundlæggende princip om retsmæglingens fortrolighed.

Retsplejerådet anfører, at der kan være en i al fald teoretisk risiko for, at en part vil kunne »spekulere i« at få indledt retsmægling med henblik på at få information »fortrolighedsstempleet«, så den ikke kan anvendes i en efterfølgende retssag. Retsplejerådet foreslår derfor en bestemmelse om, at en part under en eventuel fortsættelse af retssagen om nødvendigt kan anvende oplysninger modtaget under retsmæglingen til at begrunde en anmodning til retten om at pålægge modparten eller tredjemand at udlevere dokumenter, jf. retsplejelovens kapitel 28 om edition. En sådan anmodning kan f.eks. tænkes fremsat, hvis der under retsmæglingen er fremkommet oplysninger om et dokument, som modparten eller tredjemanden efterfølgende bestrider det påberåbte indhold af. Retten kan give modparten eller tredjemanden et editi-onspålæg, medmindre der derved vil fremkomme oplysning om forhold, som den pågældende ville være udelukket fra eller fritaget for at afgive forklaring om som vidne, jf. retsplejelovens §§ 298 og 299.

3.10.4. Retsplejerådet anfører, at de gældende regler om vidneudelukkelse i retsplejelovens §§ 169-170 må antages at indebære, at en advokat, der har fungeret som retsmægler, som udgangspunkt, i de tilfælde hvor retssagen fortsætter, ikke kan afkræves vidneforklaring om det, der er foregået under retsmæglingen, medmindre retten giver vedkommende pålæg herom, jf. retsplejelovens § 170, stk. 1 og 2. En dommer, der har fungeret som retsmægler, vil derimod som udgangspunkt være forpligtet til at afgive vidneforklaring om det, der er foregået under retsmæglingen, medmindre retten bestemmer, at vedkommende ikke skal afgive forklaring, jf. retsplejelovens § 170, stk. 3.

Efter Retsplejerådets opfattelse bør alle retsmæglere, uanset om der er tale om advokater eller domstolsjurister, ligestilles med hensyn til spørgsmålet om vidneudelukkelse, og rådet finder, at udgangspunktet bør være, at retsmægleren ikke skal kunne afkræves vidneforklaring. Retsplejerådet lægger i den forbindelse vægt på, at adgang til en sådan vidneførelse ville kunne være ødelæggende for parternes villighed til at »åbne op« under retsmæglingen – eventuelt i en separat samtale med retsmægleren – og dermed virke hæmmende for muligheden for en vellykket retsmægling. Retsplejerådet foreslår derfor, at retsplejelovens § 170, stk. 1 og 2, om vidneudelukkelse ændres således, at disse bestemmelser omfatter

alle retsmæglere. De foreslåede ændringer medfører, at en retsmægler – uanset om denne er dommer eller advokat – som udgangspunkt ikke vil kunne afkræves vidneforklaring, medmindre parterne er enige herom.

Retsplejerådet har overvejet, om vidneudelukkelsen bør være absolut, som det f.eks. er tilfældet for præster og forsvarere i straffesager, eller om retsmægleren, som det f.eks. er tilfældet for advokater (bortset fra forsvarere i straffesager), skal kunne gives vidnepålæg af retten, hvis betingelserne herfor i øvrigt er opfyldt, jf. retsplejelovens § 170, stk. 2. Efter Retsplejerådets opfattelse foreligger der for så vidt angår retsmæglere ikke samme tungtvejende begrundelse for absolut vidneudelukkelse, som det er tilfældet for f.eks. forsvarere i straffesager, hvor en person, der er sigtet eller tiltalt for et strafbart forhold, kan have afgivet en forklaring over for forsvareren, som den sigtede eller tiltalte ikke ønsker at fastholde under straffesagen. Retsplejerådet finder det derfor rigtigst i relation til spørgsmålet om vidneudelukkelse at sidestille retsmæglere med advokater (bortset fra forsvarere i straffesager). Det betyder, at retten kan pålægge retsmægleren at afgive vidneforklaring, når forklaringen anses for at være af afgørende betydning for sagens udfald, og sagens beskaffenhed og dens betydning for vedkommende part eller samfundet findes at berettige til, at forklaring kræves.

Retsplejerådet har overvejet, om der også er behov for at ændre vidneudelukkelsesreglerne for en tredjemand, der har deltaget i retsmæglingen, således at denne på samme måde som en retsmægler som udgangspunkt skal være udelukket fra at afgive vidneforklaring. Retsplejerådet finder imidlertid ikke anledning hertil, da de hensyn, der som ovenfor nævnt taler for retsmæglerens vidneudelukkelse, ikke på tilsvarende måde gør sig gældende med hensyn til en tredjemand, der har deltaget i en retsmægling. Medmindre tredjemanden er omfattet af den personkreds, der er nævnt i retsplejelovens § 170, stk. 1, vil vedkommende herefter som udgangspunkt være forpligtet til at afgive vidneforklaring om det, der er foregået under retsmæglingen, medmindre retten bestemmer, at forklaring ikke skal afgives, jf. retsplejelovens § 170, stk. 3.

Hvis der opstår spørgsmål om, hvorvidt en part kan pålægges at afgive forklaring, f.eks. hvor parten efterfølgende indkaldes som vidne i en anden retssag, bør spørgsmålet om, hvorvidt parten skal være fritaget eller udelukket fra at afgive (vidne)forklaring om oplysninger, der er fremkommet under retsmæglingen, efter Retsplejerådets opfattelse afgøres efter de almindelige regler herom, herunder navnlig reglen i retsplejelovens § 170, stk. 3.

Der henvises til betænkningen side 164-170.

3.10.5. Justitsministeriet er enig i Retsplejerådets synspunkter og forslag, og lovforslaget er udformet i overensstemmelse hermed.

Det har i forbindelse med høringen over betænkningen været anført, at reglerne om vidneudelukkelse bør udvides til at gælde alle mæglere/mediatorer og ikke kun retsmæglere. Der er bl.a. henvist til, at hensynet til at imødegå risikoen for, at parterne ellers vil være tilbageholdende med at komme med følsomme oplysninger af frygt for, at mægler vil være underlagt vidnepligt under en eventuel efterfølgende retssag, ikke kun gør sig gældende ved retsmægling, men ved al slags mægling.

Hvis bestemmelsen om vidneudelukkelse skulle udvides til at omfatte mæglere generelt, ville det imidlertid rejse en række principielle spørgsmål omkring vidneudelukkelse på grundlag af en aftalt - og ikke lovbestemt - tavshedspligt. På den baggrund, og da der med lovforslaget i øvrigt alene foretages en regulering af retsmægling og ikke andre former for mægling/mediation, finder Justitsministeriet, at retsplejelovens § 170 om vidneudelukkelse i dette lovforslag alene bør udvides til også at omfatte retsmæglere.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 3 og 4 (forslag til retsplejelovens § 41 d), nr. 6 og 7 (forslag til retsplejelovens § 170) og nr. 8 (forslag til retsplejelovens § 277, stk. 4, og § 279), og bemærkningerne hertil.

4. Lovforslagets økonomiske og administrative konsekvenser mv.

Lovforslaget indebærer, at domstolene i civile sager kan udpege en retsmægler. Domstolene vil således i medfør af lovforslaget skulle afholde udgifter til en række dommer- og advokatmæglere. Merudgifterne forbundet hermed, som årligt forventes at udgøre ca. 3 mio. kr., indgår i de økonomiske rammer for loven om en politi- og domstolsreform (lov nr. 538 af 8. juni 2006). Lovforslaget skønnes i øvrigt ikke at have økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige.

Lovforslaget skønnes ikke at have økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet af betydning, men vil give erhvervslivet yderligere muligheder for at opnå en forligsmæssig løsning i sager indbragt for domstolene, hvilket skønnes at medføre visse positive økonomiske og administrative konsekvenser.

Lovforslaget skønnes ikke at have økonomiske eller administrative konsekvenser for kommuner og regioner og indeholder ikke miljømæssige konsekvenser eller EU-retlige aspekter.

Lovforslaget skønnes endvidere ikke at have administrative konsekvenser for borgerne, men vil give borgerne yderligere muligheder for at opnå en forligsmæssig løsning i sager indbragt for domstolene, hvilket skønnes at medføre visse positive administrative konsekvenser for borgerne.

5. Høring

Betænkning nr. 1481/2006 om reform af den civile retspleje V (Retsmægling) har været sendt til høring hos:

Præsidenterne for Østre og Vestre Landsret, Sø- og Handelsretten, Københavns Byret og retterne i Århus, Odense, Aalborg og Roskilde, Domstolsstyrelsen, Dommerforeningen, Dommerfuldmægtigforeningen, HK Landsklubben Danmarks Domstole, Advokatrådet, Mediatoradvokater, Forbrugerrådet, Finansrådet, Realkreditrådet, Forsikring & Pension, HTSI Erhvervsorganisationen (nu Dansk Erhverv), HTS-A Arbejdsgiver- og Erhvervsorganisationen, Dansk Industri, Dansk Handel & Service (nu Dansk Erhverv), Håndværksrådet, Dansk InkassoBrancheforening, Liberale Erhvervs Råd, 3F Fagligt Fælles Forbund, Danmarks Rederiforening, Akademikernes Centralorganisation, Amdtsrådsforeningen (nu Danske Regioner), Forenede Danske Motorejere, Danske Speditører, Syddansk Universitet, Danmarks Jurist- og Økonomiforbund, Dansk Retspolitisk Forening, Handels- og Kontorfunktionærernes forbund i Danmark, Foreningen af Advokater og Advokatfuldmægtige, De Danske Patentagenters Forening, Landsorganisationen i Danmark LO, Dansk Ejendomsmæglerforening, Foreningen af Statsautoriserede Revisorer, Århus Universitet, Foreningen Danske Inkassoadvokater, Funktionærernes og Tjenestemændenes Fællesråd, Frederiksberg Kommune, Procesbevillingsnævnet, Københavns Kommune, Foreningen af Statsforvaltningsjurister, Københavns Retshjælp, Institut for Menneskerettigheder, Århus Retshjælp, Dansk Arbejdsgiverforening, Voldgiftsnævnet for Bygge- og Anlægsvirksomhed, Københavns Universitet, Det Danske Voldgiftsinstitut, Kommunernes Landsforening, Foreningen af Registrerede Revisorer, Landsforeningen af beskikkede advokater, Foreningen af Statsforvaltningsdirektører og Dansk Told og Skatteforbund.

6. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/ mindreudgifter	Negative konsekvenser/ merudgifter
--	--	---------------------------------------

Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen af betydning	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen af betydning	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen af betydning	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

I *bilaget* til lovforslaget er de foreslåede bestemmelser sammenholdt med de gældende regler.

Til § 1

(Retsplejeloven)

Til nr. 1 og 2 (§ 32).

Der er tale om konsekvensændringer som følge af, at der ved lov nr. 518 af 6. juni 2007 om ændring af retsplejeloven, lov om retsafgifter og konkursloven (Visse ændringer af regler om forenklet inkassoprocess, forbud mod mobiltelefoner m.v. i retslokaler og ophævelse af regler om rettergangs bøder) blev indsat en ny bestemmelse i § 32, stk. 1, således at de bestemmelser, der tidligere fandtes i 2.-4. pkt., nu findes i 3.-5. pkt.

Til nr. 3 (§ 41 d).

Det foreslås, at der i retsplejelovens § 41 d om aktindsigt i dokumenter, der vedrører en borgerlig sag, indsættes en bestemmelse om, at retten til aktindsigt ikke omfatter fortrolige dokumenter, der alene er indgået i en retsmægling, jf. forslaget til § 277 (lovforslagets § 1, nr. 8).

Den grundlæggende betingelse for, at et dokument er undtaget fra aktindsigt, er, at det pågældende dokument er fortroligt. Efter forslaget til § 277, stk. 1, er oplysninger, der fremkommer under en retsmægling, fortrolige, medmindre parterne aftaler andet, jf. bemærkningerne til denne bestemmelse.

For at et fortroligt dokument er undtaget fra aktindsigt, er det endvidere en betingelse, at dokumentet alene er indgået i retsmæglingen. Som eksempel på et dokument, der alene er indgået i retsmæglingen, kan nævnes en skriftlig erklæring, der af en af parterne fremlægges under retsmæglingen, og som ikke på et tidligere tidspunkt er indgået i sagen ved retten. Hvis dokumentet ikke alene er indgået i retsmæglingen, men også i den øvrige del af retssagen, vil spørgsmålet om aktindsigt skulle afgøres efter § 41 d, stk. 1. Som eksempel på dokumenter, som må anses for (også) at indgå i den øvrige del af retssagen, kan nævnes de dokumenter, der er indgået i sagen, inden retsmæglingen blev indledt, som f.eks. en stævning. Når et forlig, der er indgået som led i en retsmægling, indføres i retsbogen som et retsforlig, må retsbogstilførslen også anses for at indgå i retssagen i øvrigt og ikke kun i retsmæglingen.

I flere bestemmelser i retsplejelovens kapitel 3 a (f.eks. § 41 og 41 e) henvises til § 41 d. Den foreslåede begrænsning i adgangen til aktindsigt har i det omfang, der i de øvrige bestemmelser i retsplejelovens kapitel 3 a henvises til § 41 d, også virkning i forhold til anmodninger, der fremsættes i medfør af disse bestemmelser.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.10 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 4 (§ 41 d)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af forslaget om at indsætte et nyt stk. 2 i § 41 d, jf. lovforslagets § 1, nr. 3.

Til nr. 5 (§ 44 b)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af, at der ved lov nr. 538 af 8. juni 2006 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Politi- og domstolsreform) blev indsat en ny bestemmelse om landsretterne, således at antallet af landsdommere, der tidligere var fastsat i § 4, nu er fastsat i § 5.

Til nr. 6 og 7 (§ 170)

Reglerne i retsplejelovens § 170, stk. 1 og 2, om vidneudelukkelse for bestemte persongrupper foreslås udvidet til også at omfatte retsmæglere. Formålet med forslaget er at imødegå den risiko, der ellers kunne være for, at parterne under retsmæglingen ville være tilbageholdende med at komme med følsomme oplysninger af frygt for, at der ville være vidnepligt for retsmægleren, hvis retsmæglingen ikke lykkes, og sagen derfor fortsætter ved retten. Forslaget indebærer, at en retsmægler under en efterfølgende retssag som udgangspunkt ikke uden parternes samtykke må afkræves vidneforklaring om det, som retsmægleren har fået kendskab til i forbindelse med retsmæglingen. Vidneudelukkelsen er dog ikke absolut, idet det foreslås, at retten skal kunne pålægge retsmægleren at afgive vidneforklaring, når forklaringen anses for at være af afgørende betydning for sagens udfald, og sagens beskaffenhed og dens betydning for vedkommende part, eller samfundet findes at berettige til, at forklaring afkræves. Ligesom det er tilfældet for læger og advokater (bortset fra forsvarere i straffesager) efter § 170, stk. 2, må det således afgøres efter en konkret vurdering af den enkelte sags omstændigheder, om retsmægleren skal pålægges at afgive vidneforklaring.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.10 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 8 (Kapitel 27)

De foreslåede særlige regler om retsmægling foreslås samlet i et selvstændigt kapitel i retsplejeloven.

Retsmægling bygger på almindelige principper for mægling og mediation, hvor det er parterne selv, der med bistand fra en neutral mægler forhandler sig frem til en for dem tilfredsstillende løsning.

Retsmægling adskiller sig fra traditionel forligsmægling ved domstolene, hvor der tages udgangspunkt i parternes krav og de juridiske aspekter ved konflikten. Ved retsmægling fokuseres i stedet på de interesser og behov, kravene afspejler, ligesom man ved retsmægling kan inddrage andre interesser og behov end dem, som umiddelbart kan udledes af de rejste krav. Formålet med retsmægling er således ikke at afgøre, hvem der har ret eller uret, men snarere at skabe et forum for indgåelse af aftaler, der imødekommer parternes egne behov og deres fremtid. Derfor kan løsningen blive meget forskellig i sager, der i øvrigt ligner hinanden.

Til § 271

Bestemmelsen fastlægger anvendelsesområdet for de foreslåede regler om retsmægling.

Reglerne om retsmægling kan som udgangspunkt anvendes i alle borgerlige sager, der verserer ved en byret, landsret eller Sø- og Handelsretten. Reglerne finder derimod ikke anvendelse på sager, der er indbragt for Højesteret. Da tinglysningsvæsenet ikke hører under den egentlige retspleje, finder reglerne heller ikke anvendelse på sager, der behandles ved Tinglysningsretten, jf. retsplejelovens § 18, ligesom reglerne ikke finder anvendelse på andre sager uden for den egentlige retspleje, der hører til byretternes virkekreds, jf. retsplejelovens § 11, stk. 2, f.eks. notarialforretninger.

Den grundlæggende betingelse er, at der er tale om en verserende sag. Reglerne finder således i første række anvendelse på borgerlige sager, der er anlagt ved retten ved indlevering af stævning, jf. retsplejelovens § 348. Reglerne finder imidlertid også anvendelse på verserende sager, der ikke er borgerlige retssager i snæver forstand, herunder fogedsager og skiftesager. Reglerne vil således f.eks. kunne finde anvendelse i tvistige fogedsager, der er indbragt for fogedretten ved indlevering af en fogedbegæring, jf. retsplejelovens § 488 og § 598. Reglerne vil også kunne finde anvendelse i ægtefælleskiftesager, når skifteretten har taget en begæring om offentligt skifte til følge, jf. skiftelovens § 64 a, eller i en tvist i forbindelse med behandlingen af et dødsbo eller et konkursbo, hvor tvisten er indbragt for skifteretten efter henholdsvis dødsboskiftelovens § 89, jf. § 98, og konkurslovens § 242.

Er der ikke tale om en verserende sag, finder reglerne ikke anvendelse. »Verserende sager« omfatter f.eks. ikke tilfælde, hvor retten modtager en stævning, som ikke opfylder kravene i retsplejelovens § 348, stk. 2, eller en anmodning om isoleret bevisoptagelse efter retsplejelovens § 343. Nævnes kan også en begæring til skifteretten om indledning af offentligt ægtefælleskifte, jf. skiftelovens § 64 a, da sagen i et sådant tilfælde først kan anses for at versere, når retten har taget begæringen til følge, jf. ovenfor. Retsmægling kan alene anvendes i borgerlige sager. Der vil således ikke kunne ske retsmægling vedrørende et borgerligt krav, der behandles under en straffesag (den såkaldte adhæsiionsproces). Ønskes retsmægling om et sådant krav, må kravet indbringes for retten i den borgerlige retsplejes former.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.2 og 3.3 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 272

Bestemmelsen beskriver processen ved indledning af retsmægling.

Det er retten, der beslutter, om retsmægling skal indledes i en konkret sag. Retsmægling kan kun indledes, hvis begge/alle parterne anmoder om det. Retsmægling kan således aldrig finde sted, hvis parterne ikke er enige om at søge deres konflikt løst ved retsmægling.

Der stilles ikke formkrav til parternes anmodning om retsmægling (ud over de formkrav, der skal være opfyldt for, at der kan siges at være tale om en verserende retssag, jf. bemærkningerne til den foreslåede § 271). Anmodningen kan således fremsættes såvel skriftligt som mundtligt, f.eks. i forbindelse med et forberedende møde i medfør af retsplejelovens § 353. Der er ikke fastsat nogen frist for, på hvilket tidspunkt under sagen en anmodning om retsmægling kan fremsættes. Anmodning kan således i princippet fremsættes, indtil sagen er afgjort ved dom eller på anden måde afsluttet ved retten. Parterne skal dog så tidligt som muligt i processen have lejlighed til at overveje retsmægling, jf. nærmere nedenfor.

Reglen omhandler ikke, hvordan parterne skal informeres om muligheden for retsmægling. Det forudsættes, at informationen gives på den mest hensigtsmæssige måde. Dette indebærer, at fremgangsmåden skal tilrettelægges således, at parterne så tidligt som muligt i processen får lejlighed til at overveje retsmægling, og således at der sikres en vis ensartethed i den information, der videregives til parterne. Når

det står klart for retten, at der er tale om en tvistig sag, som parterne har rådighed over, bør retten almindeligvis informere om muligheden for retsmægling. Yderligere information om retsmægling kan f.eks. gives på et forberedende møde, jf. den foreslåede regel i § 353, stk. 1, nr. 20 (lovforslagets § 1, nr.11).

Selv om parterne er enige om at søge deres konflikt løst ved retsmægling, har de ikke et krav herpå. Retten skal således vurdere, om sagen er egnet til retsmægling.

Den grundlæggende betingelse for, at en sag kan anses for at være egnet til retsmægling, er, at der er tale om en dispositiv sag, dvs. en sag, hvor parterne frit kan indgå gyldig aftale om det spørgsmål, som tvisten vedrører. Hvis parterne ikke er rådige over (dele af) en sag, kan retsmægling derimod ikke finde sted (indispositive sager). Som eksempel kan nævnes ægteskabssager, hvor parterne ikke har rådighed over – dvs. ikke frit kan aftale – hvorvidt skilsmissebetingelserne er opfyldt. Mægling vil således ikke kunne finde sted med hensyn til spørgsmålet om ophør af et ægteskab ved skilsmisse, hvorimod der eksempelvis normalt vil kunne ske mægling med hensyn til vilkårene, f.eks. spørgsmålet om bidragspligt og forældremyndighed. Endvidere vil retsmægling ikke kunne finde sted i sager, hvor en offentlig forvaltningsmyndighed som part ikke opfylder forudsætningen om at have rådighed over sagen, fordi myndigheden er bundet af et legalitetsprincip (dvs. princippet om, at forvaltningens handlinger skal have hjemmel i lov og ikke må stride mod gældende ret) og et lighedsprincip (dvs. princippet om, at »det lige skal behandles lige«). Myndigheden vil i sådanne tilfælde ikke kunne forhandle sig frem til en løsning, der er uafhængig af retsreglerne og praksis på området. Der vil derimod godt kunne ske mægling i sager, hvor en myndighed optræder som part i en privatretlig aftale. Selv om der ikke er tale om en privatretlig aftale, og myndigheden derfor i vidt omfang er bundet af retsregler og praksis på området, vil sagen dog kunne omfatte elementer, der falder uden for de spørgsmål, som myndigheden ikke frit kan råde over. Der vil således ved mægling kunne ske bevægelse i parternes standpunkter vedrørende disse elementer. Som eksempel kan nævnes en erstatningssag rejst mod en offentlig myndighed som følge af fejl i myndighedsudøvelsen. Myndigheden kan i en sådan sag ikke frit råde over spørgsmålet om erstatningsansvar, men der vil derimod kunne ske bevægelse i parternes standpunkter i forhold til erstatningsopgørelsen. Som et andet eksempel kan nævnes sager om påbud om lovliggørelse af ulovligt byggeri, hvor en myndighed efter omstændighederne kan have et vist »spillerum« med hensyn til valget af lovliggørelsesmåde.

Når retten skal vurdere, om retsmægling kan indledes, må retten endvidere vurdere, om der foreligger omstændigheder, som gør retsmægling mindre hensigtsmæssig eller betænkelig i sagen. Dette må afgøres efter en konkret vurdering af den enkelte sags omstændigheder. Som eksempel på et forhold, der kan gøre retsmægling betænkelig i den enkelte sag, kan nævnes tilfælde, hvor der er en væsentlig ubalance mellem parterne, som ikke på forhånd kan elimineres ved tilrettelæggelsen af retsmæglingen. Hvis begge parter er repræsenteret af advokat, kan retten dog normalt gå ud fra, at advokaterne i fornødent omfang vil rådgive parterne.

Indledning af retsmægling sker ved, at retten udpeger en retsmægler, jf. nærmere den foreslåede § 273 og bemærkningerne hertil.

Det er forudsat, at retten samtidig med sin beslutning om at indlede retsmægling træffer beslutning om at udsætte retssagsbehandlingen efter retsplejelovens § 345 på foretagelse af retsmægling.

Den foreslåede regel fastslår, at retsmæglerens rolle er at bistå parterne med selv at nå frem til en aftalt løsning af tvisten. Retsmægleren skal optræde neutralt og virke for en mindelig løsning af sagen. Retsmægleren skal søge klarlagt, hvilke interesser og behov parterne har, og hvilke problemer de ønsker at finde en løsning på med henblik på at hjælpe dem med selv at finde en løsning på deres konflikt.

Retsmæglerens rolle er at lede processen. Retsmægleren skal medvirke til, at parterne finder løsninger, som er tilfredsstillende for dem, mens det ikke er retsmæglerens opgave at påse, at en aftale er i overensstemmelse med det udfald, en dom i sagen eventuelt måtte få. Retsmæglerens hovedopgave er således at hjælpe parterne med selv at finde en løsning.

Det nærmere forløb af retsmæglingen og retsmæglerens opgaver i den forbindelse er beskrevet i den foreslåede § 275 og bemærkningerne hertil.

Hvis retten afviser at imødekomme en anmodning om retsmægling, vil afgørelsen kunne kæres af parterne til højere ret efter de almindelige regler om kære af rettens beslutninger. En byrets beslutning om at nægte indledning af retsmægling vil således kunne kæres til landsretten, jf. retsplejelovens § 389. Hvad angår beslutninger truffet af en landsret eller Sø- og Handelsretten, kan disse alene kæres til Højesteret med Procesbevillingsnævnets tilladelse, jf. § 392, stk. 2. Sådan tilladelse kan gives, hvis kæren vedrører spørgsmål af principiel karakter.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.4 og 3.5 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 273

Bestemmelsen indeholder regler om, hvem retten kan udpege som retsmægler.

Efter *nr. 1* kan retten udpege en af de dommere eller fuldmægtige ved det pågældende embede, som af vedkommende retspræsident (på Bornholm dommeren) er udpeget til at kunne fungere som retsmægler. *Fuldmægtige* omfatter ikke alene dommerfuldmægtige, men også retsassessorer, jf. retsplejelovens § 19. Som retsmægler kan efter *nr. 2* endvidere udpeges en advokat, som er antaget af Domstolsstyrelsen til at fungere som retsmægler i den pågældende landsretskreds. Forslaget indebærer, at den enkelte advokat ikke er knyttet til det enkelte embede, som det er tilfældet under forsøgsordningen med retsmægling, men derimod vil kunne udpeges som retsmægler i sager ved alle de embeder, der hører under den pågældende landsretskreds. Ved udpegning af en advokatmægler til en konkret sag forudsættes det dog, at der så vidt muligt udpeges en advokat med kontor i den pågældende (by)retskreds, medmindre der foreligger særlige omstændigheder, jf. nærmere nedenfor.

Det er forudsat, at alle, der udpeges af henholdsvis retspræsidenten (på Bornholm dommeren) og Domstolsstyrelsen til at foretage retsmægling, har gennemgået et relevant uddannelsesforløb, som f.eks. de uddannelsesforløb, der udbydes af henholdsvis Domstolsstyrelsen og Advokatsamfundet, og i øvrigt skønnes egnet til at fungere som retsmæglere. Det påhviler henholdsvis den enkelte retspræsident (på Bornholm dommeren) og Domstolsstyrelsen ved udpegningen af retsmæglere at påse, at den pågældende har de fornødne kvalifikationer, herunder en uddannelsesmæssig baggrund.

Det foreslås i *stk. 2*, at Domstolsstyrelsen fastsætter de nærmere regler for antagelse af advokater som retsmæglere, f.eks. om høringsprocedure i forbindelse med antagelsen af retsmæglere og aflønning af de udpegede retsmæglere samt godtgørelse for rejseudgifter (salær for rejsetid og transportudgifter) mv.

Det er vigtigt, at de retsmæglere, der udpeges, også løbende har lejlighed til at udøve hvervet i praksis, og at antallet af retsmæglere derfor ikke fastsættes højere, end hvad antallet af sager tilsiger. Det er ikke et krav, at antallet af retsmæglere er ligeligt fordelt mellem domstolsjurister og advokater. Med henblik på at sikre bredden i »mæglerkorpset« bør det dog tilstræbes, at en passende andel af retsmæglerne er advokater. For domstolsjuristernes vedkommende vil 2-3 retsmæglere ved et embede med 6-8 dommere formentlig være passende, men antallet vil i øvrigt – hvilket formentlig navnlig vil være relevant ved retten på Bornholm – skulle tilpasses antallet af retsmæglingssager ved det enkelte embede.

Det er retten, der beslutter, hvem der skal være retsmægler i den konkrete sag. Parterne er ikke afskåret

fra at komme med bemærkninger til valget af retsmægler, herunder om der ønskes en dommer eller en advokat som retsmægler, men retten er ikke bundet af sådanne eventuelle ønsker.

Det forudsættes, at der normalt kun udpeges én retsmægler pr. sag. Den foreslåede regel er dog ikke til hinder for, at retten i det enkelte tilfælde udpeger mere end én retsmægler, hvis der på grund af særlige forhold skønnes behov for det, f.eks. hvis der er tale om særligt store og komplicerede sager.

Der skal så vidt muligt sikres en forholdsmæssig fordeling af sagerne mellem dommermæglere og advokatmæglere.

Ved udpegning af en advokatmægler til en konkret sag ved byretten skal der så vidt muligt vælges en advokatmægler, der har sit kontor i den pågældende retskreds. Hvis særlige forhold gør sig gældende, f.eks. fordi der foreligger inhabilitet, eller fordi der (for tiden) ikke er nogen af de antagede advokatmæglere, der har kontor i den pågældende retskreds, kan der udpeges en advokatmægler med kontor uden for retskredsen, og der bør i disse tilfælde så vidt muligt vælges en advokatmægler fra den nærmeste retskreds.

Ved udpegning af en advokatmægler til en konkret retsmæglingssag ved landsretten eller Sø- og Handelsretten skal der bl.a. tages hensyn til, hvor retsmæglingen geografisk mest hensigtsmæssigt kan afholdes, således at transportomkostninger og - tid for advokatmægleren og parterne begrænses mest muligt, og til en ligelig fordeling af retsmæglingssagerne mellem advokatmæglerne.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.6 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 274

Bestemmelsen indeholder regler om retsmæglerens inhabilitet.

Bestemmelsen fastslår, at reglerne om dommeres inhabilitet i retsplejelovens §§ 60 og 61 finder tilsvarende anvendelse for retsmæglere. En advokat eller en dommer vil således f.eks. ikke kunne udpeges som retsmægler, hvis vedkommende er nært beslægtet med en af parterne. Endvidere kan en advokat, der tidligere har været rådgiver for en af parterne i forbindelse med sagen, ikke udpeges som retsmægler. En dommer, der har haft berøring med sagen under forberedelsen (dvs. efter sagsanlæg, men inden retsmæglingen) kan godt udpeges som retsmægler, medmindre dommeren rent undtagelsesvis – eksempelvis som led i traditionel forligsmægling – har udtalt sig om sagen på en sådan måde, at der af den grund foreligger inhabilitet.

Selv om der ikke foreligger egentlig inhabilitet, bør retten dog i almindelighed være tilbageholdende med at udpege en dommer som retsmægler, hvis dommeren under forberedelsen har taget stilling til anmodninger fra parterne, f.eks. hvor en part har fremsat anmodning om forlængelse af fristen til at komme med et processkrift, hvilket modparten har protesteret imod.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.8 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 275

Bestemmelsen indeholder regler om forløbet af en retsmægling.

Det foreslås i *stk. 1*, at retsmægleren i samråd med parterne skal fastlægge forløbet af retsmæglingen. Retsmægleren bør således – hvis det ikke er sket tidligere – indlede retsmæglingsmødet med at redegøre for processen og i samråd med parterne få klargjort sin funktion og parternes rolle samt forløbet af retsmæglingen.

Medmindre andet aftales vil det normale forløb af en retsmægling være, at parterne herefter hver især redegør kort for deres opfattelse af sagen og dens problemstillinger og eventuelt deres ønsker om sagens udfald.

Det klare udgangspunkt for retsmægling er, at retsmægleren skal være tilbageholdende med at blande sig i den indholdsmæssige løsning af konflikten. Retsmægleren er dog ikke fuldstændig afskåret fra at fremsætte forslag til løsning af sagen, pege på styrker og svagheder i parternes argumentation mv., men retsmægleren bør være tilbageholdende hermed, og det må alene ske, hvis parterne anmoder om det, og retsmægleren finder det hensigtsmæssigt og forsvarligt.

Retsmægleren kan med parternes samtykke holde møder med parterne hver for sig, jf. 2. pkt. Det skal i det enkelte tilfælde, hvor der afholdes separate møder, aftales, hvilke informationer retsmægleren kan viderebringe til den anden part.

Det er op til retsmægleren i samråd med parterne at fastlægge, hvordan sagen skal oplyses under retsmæglingen, herunder ved forklaringer fra sagens parter og ved dokumenter. Parterne vil ikke kunne straffes for falsk forklaring efter straffelovens § 158, da de ikke forklarer sig for retten. Tredjemand, f.eks. en person, der har særlig sagkundskab inden for det område, som konflikten vedrører, kan deltage i retsmæglingen i det omfang retsmægleren, parterne og den pågældende tredjemand er enige herom. Tredjemands deltagelse i retsmæglingen er ikke baseret på retsplejelovens regler, herunder reglerne om vidner i kapitel 18 og reglerne om syn og skøn i kapitel 19, og tredjemand vil således heller ikke kunne straffes for falsk forklaring for retten, jf. straffelovens § 158. Det bør aftales nærmere, hvad tredjemand skal udtale sig om, og på hvilken måde det skal ske. Retsmægleren skal, inden der indgås aftale om en tredjemands deltagelse i retsmæglingen, orientere vedkommende tredjemand om, hvori retsmægling består, herunder at retsmægling ikke er en domstolsbehandling af sagen. Tredjemanden skal endvidere orienteres om, at deltagelse i retsmægling er frivillig, og at oplysninger, der fremkommer under retsmæglingen er fortrolige, medmindre parterne aftaler andet, og derfor som udgangspunkt ikke må videregives jf. den foreslåede § 277, stk. 3, og bemærkningerne hertil. Endelig skal tredjemanden orienteres om, at deltagelsen i retsmæglingen og udarbejdelsen af sagkyndige erklæringer mv. kun honoreres i det omfang, dette aftales mellem sagens parter og den pågældende tredjemand. Det skal i den forbindelse præciseres over for tredjemanden, at hverken retten eller retsmægleren hæfter for honoreringen af tredjemands deltagelse i retsmæglingen.

Det er forudsat, at parterne, medmindre andet aftales, møder personligt under retsmæglingen. Hvis en part er en juridisk person, skal parten under retsmæglingen, medmindre andet aftales i forbindelse med fastlæggelsen af det enkelte møde, være repræsenteret af en eller flere personer, der kender sagen, og som er bemyndiget til at føre forhandlinger og indgå aftale på selskabets vegne.

Parternes eventuelle advokater kan deltage i møder, hvor deres klient deltager, medmindre andet aftales i forbindelse med fastlæggelsen af det enkelte møde. Advokaternes rolle aftales ved starten af mødet. Retsmægleren bør tilstræbe, at dialogen i videst muligt omfang foregår mellem parterne.

Retsmægling foregår uden for retsmøder, og andre end parterne og deres advokater har derfor kun adgang til mødet (møderne) i det omfang parterne og retsmægleren er enige herom. Tid og sted for afholdelse af mødet (møderne) fastlægges af retsmægleren efter samråd med parterne. Mødet (møderne) kan foregå i rettens lokaler eller i lokaler uden for retten.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.7 og 3.8 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Bestemmelsen indeholder regler om afslutning af en retsmægling.

Retsmæglingen afsluttes, hvis parterne når frem til en aftalt løsning på tvisten, retsmægleren bestemmer det, eller mindst én af parterne anmoder om det, jf. *stk. 1*.

En aftalt løsning er ensbetydende med, at parterne indgår en aftale, hvorefter retssagen helt eller delvist kan hæves. Aftalen kan indgås udenretligt, eller parterne kan anmode retten om, at aftalen indføres i retsbogen som retsforlig efter retsplejelovens § 270.

En aftale indgået som led i en retsmægling vil kunne tvangsfuldbyrdes ved fogedretten i overensstemmelse med de almindelige regler om tvangsfuldbyrdelse af henholdsvis retsforlig og udenretlige forlig, jf. retsplejelovens § 478, stk. 1, nr. 2 og 4.

Parternes deltagelse i en retsmægling bygger på frivillighed, og en part kan derfor på et hvilket som helst tidspunkt anmode om, at retsmæglingen afsluttes. En sådan anmodning behøver parten ikke at begrunde, og der gælder ingen formkrav.

Retsmægleren kan også på et hvilket som helst tidspunkt afbryde retsmæglingen. Ud over de tilfælde, hvor retsmægleren efter *stk. 2* har pligt til at afslutte retsmæglingen, tænkes reglen f.eks. anvendt, hvis parterne ikke følger den fremgangsmåde, der er opnået enighed om, eller hvis parterne ikke deltager aktivt i retsmæglingen, og retsmægleren derfor finder det nytteløst at fortsætte retsmæglingen. Det er forudsat, at parterne skal have adgang til at udtale sig, inden retsmægleren vælger at afbryde retsmæglingen. Retsmæglerens afbrydelse af retsmæglingen bør således aldrig komme som en overraskelse for parterne.

I *stk. 2* fastsættes regler om, hvornår retsmægleren er forpligtet til at afslutte retsmæglingen, selv om parterne ikke har anmodet herom. Pligten til at afslutte retsmæglingen består alene i de tilfælde, hvor en sådan afslutning er nødvendig for at forhindre, at parterne under retsmæglingen indgår en aftale, der indebærer *strafbare forhold* eller i øvrigt er i strid med *ufravigelig lovgivning*. Det er derimod ikke retsmæglerens opgave at påse, om en aftalt løsning er »rimelig« eller i øvrigt svarer til det udfald, som en dom i sagen ville få. Som eksempel på en aftale, der vedrører strafbare forhold, kan nævnes, at en part som en del af den aftalte løsning på en tvist skal udføre »sort arbejde«. At aftalen ikke må være i strid med ufravigelig (præceptiv) lovgivning betyder, at parterne ikke kan indgå en aftale, der er i strid med bestemmelser i lovgivningen, som ikke gyldigt kan fraviges ved aftale. Som eksempel kan nævnes funktionærlovens § 21, hvorefter lovens bestemmelser ikke med virkning for fremtiden ved aftale kan fraviges til ugunst for funktionæren. § 276, stk. 2, forudsættes anvendt i de tilfælde, hvor det står helt klart, at den aftale, som ønskes indgået, ville indebære strafbare forhold eller være i strid med præceptiv lovgivning. Det forudsættes, at retsmægleren også afslutter en retsmægling i tilfælde, hvor den ønskede aftale – selv om den ikke direkte ville indebære strafbare forhold eller være i strid med præceptiv lovgivning – i øvrigt klart ville være i strid med lov og ærbarhed, jf. DL 5-1-2, efter samfundets almindelige moralopfattelse. Som eksempel herpå kan nævnes et løfte, hvor en person pålægger sig utilbørlige indskrænkninger i sin personlige frihed, f.eks. et løfte om at gifte sig med en bestemt person eller stemme på et bestemt politisk parti.

Bestemmelsen fastslår, at den pligtmæssige afslutning af retsmæglingen skal være *nødvendig* for at forhindre, at parterne under retsmæglingen indgår en aftale, der vedrører strafbare forhold eller i øvrigt er i strid med ufravigelig lovgivning. Det forudsættes således, at retsmægleren i første omgang henstiller til parterne, at den foreslåede løsning forkastes, eventuelt efter at parterne har haft mulighed for at rådføre

sig med en advokat, og kun i de – formentlig ganske få – tilfælde, hvor parterne på trods heraf ønsker at fastholde den foreslåede løsning, skal retsmægleren afbryde retsmæglingen.

Retsmæglerens beslutning om at afbryde retsmæglingen kan ikke kæres til højere ret, da der ikke er tale om en beslutning truffet af *retten*.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.7 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 277

Bestemmelsen indeholder regler om retsmæglingens fortrolighed og tavshedspligt for de personer, der deltager i retsmæglingen. Bestemmelsen tager stilling til, hvornår oplysninger, der er fremkommet under en retsmægling, må videregives.

Stk. 1 fastslår, at det, som foregår under retsmæglingen, er fortroligt, medmindre parterne aftaler noget andet, eller oplysningerne i øvrigt er offentligt tilgængelige. De fortrolige oplysninger må som udgangspunkt ikke videregives. Oplysninger, der fremkommer under retsmæglingen, og som parterne er enige om ikke skal være fortrolige, kan parterne derimod frit videregive. En aftale om, at en oplysning ikke skal være fortrolig, kan indgås i forbindelse med selve retsmæglingen, ligesom parterne også ved efterfølgende aftale kan give afkald på fortroligheden. Hvis en oplysning – uafhængigt af retsmæglingen – er offentligt tilgængelig for parten fra andre kilder, f.eks. fra et offentligt tilgængeligt register eller i kraft af den adgang til aktindsigt, der står åben for enhver efter offentlighedsloven, medfører det forhold, at oplysningen indgår i en retsmægling, ikke, at oplysningen herved bliver fortrolig, og oplysningen kan således frit videregives.

I *stk. 2* fastslås det, hvornår en part uanset retsmæglingens fortrolighed er berettiget til at videregive oplysninger fra retsmæglingen. I *nr. 1* bestemmes det, at en part kan videregive oplysninger, som hidrører fra parten selv. Den part, der fremkommer med en oplysning under en retsmægling – og derved har rådighed over, om oplysningen skal indgå med den virkning, at den bliver »fortrolighedsstemplet« – bør således kunne give afkald på denne fortrolighed. Det bemærkes dog, at adgangen til videregivelse af oplysninger kan være begrænset af tavshedspligt efter anden lovgivning, og sådanne eventuelle andre tavshedspligtsregler gælder ved siden af den foreslåede regel.

Den foreslåede bestemmelse i *nr. 2* indebærer, at videregivelse af fortrolige oplysninger fra retsmæglingen kan ske, hvis det følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov, at oplysningen skal videregives. Forbuddet mod at videregive fortrolige oplysninger gennembrydes således i de tilfælde, hvor en part ifølge lovgivningen er pålagt en oplysningspligt. Som eksempel på en oplysningspligt kan nævnes reglerne i arbejdsmiljølovens § 75 om anmeldelsespligt vedrørende arbejdsskader.

En særlig form for oplysningspligt foreligger endvidere i det omfang, en person er undergivet vidnepligt. Forbuddet mod videregivelse af fortrolige oplysninger gennembrydes, hvis en part under en fortsættelse af retssagen efter modpartens påstand er forpligtet til at afgive forklaring, jf. retsplejelovens § 302, hvor der er knyttet processuel skadevirkning til ikke at svare, jf. retsplejelovens § 344, stk. 2. Tilsvarende gør sig gældende, hvis en part under en senere *anden* retssag optræder som vidne og er forpligtet til at afgive vidneforklaring. Det vil i sådanne tilfælde bero på de almindelige vidneregler, herunder navnlig retsplejelovens § 170, stk. 3, om parten vil være forpligtet til at afgive (vidne)forklaring, og dermed videregive fortrolige oplysninger fra retsmæglingen.

Den foreslåede bestemmelse i *stk. 1* om retsmæglingens fortrolighed indebærer også, at en tredjemand, f.eks. en sagkyndig, der deltager i retsmæglingsmøder, har tavshedspligt, således at tredjemanden som

udgangspunkt ikke må videregive oplysninger fra retsmæglingen, medmindre andet aftales i forbindelse med retsmæglingen (eller eventuelt efterfølgende), eller oplysningen i øvrigt er offentligt tilgængelig.

Efter *stk. 3* finder den foreslåede bestemmelse i *stk. 2* tilsvarende anvendelse for andre, der deltager i retsmæglingen, end parterne og retsmægleren. En tredjemand, der deltager i en retsmægling, kan således frit videregive en oplysning, som hidrører fra vedkommende selv. Det bemærkes dog, at adgangen til videregivelse af oplysninger kan være begrænset af tavshedspligt efter anden lovgivning. f.eks. reglerne i lov om patienters retsstilling vedrørende sundhedspersoners tavshedspligt. Sådanne eventuelle andre tavshedspligtsregler gælder ved siden af den foreslåede regel. Tredjemanden kan endvidere videregive oplysninger fra retsmæglingen, hvis det følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov, at oplysningen skal videregives, f.eks. reglerne i lov om social service om offentligt ansattes pligt til at indberette vanrøgt af børn.

Forbuddet mod videregivelse af fortrolige oplysninger gennembrydes f.eks. også, hvis tredjemanden under en senere retssag – herunder en retssag om den tvist, der gav anledning til retsmæglingen – har pligt til at afgive forklaring som vidne. Det vil i sådanne tilfælde bero på de almindelige vidneregler, herunder navnlig retsplejelovens § 170, stk. 3, om tredjemanden vil være forpligtet til at afgive vidneforklaring, og dermed videregive fortrolige oplysninger fra retsmæglingen.

Bestemmelsen regulerer ikke retsmæglerens tavshedspligt. Retsmægleren er – uanset om denne er domstolsjurist eller advokat – i forvejen underlagt tavshedspligt efter de almindelige regler herom og vil kunne straffes for uberettiget videregivelse af fortrolige oplysninger fra retsmæglingen, jf. henholdsvis straffelovens § 152 for domstolsjurister og straffelovens § 152, jf. retsplejelovens § 129, for advokater.

De foreslåede regler i *stk. 2* og *3* indeholder ikke bestemmelser om, i hvilket omfang en parts eller en tredjemands videregivelse af fortrolige oplysninger i strid med de nævnte bestemmelser kan sanktioneres. Dette spørgsmål afgøres efter den i øvrigt gældende lovgivning mv., herunder dansk rets almindelige erstatningsregler og straffelovens regler om fredskrænkelser.

Stk. 4 angår en parts adgang til under en fortsættelse af sagen ved retten at anvende oplysninger modtaget under en retsmægling til at begrunde en anmodning om editionspålæg. Bestemmelsen fastslår, hvornår en part – når retsmæglingen ikke lykkes, og retssagen derfor fortsætter ved retten – under den fortsatte retssag kan anvende oplysninger, som parten ellers efter *stk. 1* ikke må videregive. En sådan anvendelse af oplysninger kan alene ske i det omfang, det er nødvendigt til brug for at begrunde en anmodning til retten om at pålægge modparten eller andre at udlevere dokumenter (edition), jf. retsplejelovens kapitel 28. En anmodning kan f.eks. tænkes fremsat, hvis der under retsmæglingen er fremkommet oplysninger om et dokument, som modparten eller tredjemanden efterfølgende bestrider eksistensen af. Om et editionspålæg skal gives, afgøres efter de gældende regler i retsplejelovens kapitel 28. Retten kan således give modparten eller tredjemanden editionspålæg, medmindre der derved vil fremkomme oplysning om forhold, som den pågældende ville være udelukket fra eller fritaget for at afgive forklaring om som vidne, jf. retsplejelovens §§ 298 og 299. Retten vil i forbindelse med en anmodning om editionspålæg således f.eks. skulle tage stilling til, om retten i givet fald ville træffe bestemmelse om vidneudelukkelse efter retsplejelovens § 170, stk. 3.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.8 og 3.10 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 278

Bestemmelsen omhandler fordelingen af de sagsomkostninger, der er forbundet med retsmæglingen. Det bemærkes indledningsvis, at udgifterne til honorering af retsmægleren afholdes af statskassen.

Det foreslås, at parterne hver især skal bære egne omkostninger i forbindelse med en retsmægling, uanset hvordan retsmæglingen ender.

Omkostninger ved retsmæglingen kan navnlig være udgifter til advokatsalær til parternes egne advokater i forbindelse med retsmæglingen. Som et andet eksempel kan nævnes honorar til tredjemand for deltagelse i retsmæglingen, når der mellem tredjemanden og parterne er indgået aftale herom, herunder om fordelingen af omkostningerne herved mellem parterne.

Den foreslåede regel gælder, hvad enten en part har fri proces eller retshjælpsforsikring eller ej.

Bestemmelsen er ikke til hinder for, at parterne i de tilfælde, hvor der ikke er fri proces eller retshjælpsforsikringsdækning, som en del af den aftalte løsning aftaler en anden sagsomkostningsfordeling, f.eks. at den part, der ved den aftalte løsning på konflikten »får medhold« i sit krav, skal have godtgjort (nogle af) sine omkostninger af den anden part.

Har en part fri proces, skal spørgsmålet om fordeling af sagsomkostninger altid afgøres af retten. Denne afgørelse vil omfatte både omkostningerne ved retsmæglingen og ved sagen i øvrigt. For så vidt angår omkostningerne ved retsmæglingen skal afgørelsen træffes i overensstemmelse med den foreslåede bestemmelse, hvorefter hver part bærer egne omkostninger. Det samme er tilfældet, hvis der er retshjælpsforsikringsdækning, og forsikringsselskabet kræver rettens afgørelse af omkostningsspørgsmålet.

Det vil endvidere være op til retten at afgøre, om en omkostning skal henregnes til retsmæglingen eller til retssagen i øvrigt.

Bestemmelsen vedrører alene omkostningerne ved selve retsmæglingen.

Fordelingen af omkostningerne ved retssagen i øvrigt skal fortsat afgøres efter de almindelige regler herom, jf. retsplejelovens kapitel 30. Omkostninger ved retssagen i øvrigt består dels af de omkostninger, der er løbet på forud for retsmæglingen, herunder navnlig retsafgift og eventuelle udgifter til advokatbistand ved sagens forberedelse før retsmæglingen, dels af de omkostninger, herunder f.eks. udgifter til advokatbistand, der yderligere løber på, hvis retssagen fortsætter efter endt retsmægling.

Hvis der ikke er fri proces eller retshjælpsforsikringsdækning, kan parterne, hvis retssagen afsluttes med et forlig, således på sædvanlig vis inddrage spørgsmålet om fordeling af omkostningerne ved retssagen i øvrigt i forliget eller overlade det til retten at træffe afgørelse herom.

Hvis en part har fri proces, vil retten i forlængelse af et forlig, der afslutter sagen, skulle træffe en samlet omkostningsafgørelse, der dels indeholder en afgørelse om fordeling af omkostningerne ved retsmæglingen i overensstemmelse med den foreslåede regel, jf. ovenfor, og dels en afgørelse om fordeling af omkostningerne ved retssagen i øvrigt efter de almindelige regler herom. Det samme er tilfældet, hvis der er retshjælpsforsikringsdækning, og forsikringsselskabet ønsker rettens afgørelse af omkostningsspørgsmålet.

Såfremt der ikke opnås en aftalt løsning ved retsmæglingen, og sagen derfor fortsætter ved retten, vil spørgsmålet om fordeling af omkostningerne ved retssagen (inkl. retsmæglingen) på sædvanlig vis i alle tilfælde blive afgjort af retten som led i afgørelsen af sagen, jf. retsplejelovens kapitel 30. Som led i den samlede omkostningsafgørelse vil hver part i overensstemmelse med den foreslåede regel skulle bære egne omkostninger i forbindelse med retsmæglingen.

Rettens afgørelse om sagsomkostninger kan kæres efter retsplejelovens almindelige regler herom, jf. § 389.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.9 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til § 279

Bestemmelsen indeholder regler om, i hvilket omfang en retsmægler, når retsmæglingen er afsluttet, kan deltage i den videre behandling af sagen ved retten.

Stk. 1 fastslår, at retsmægleren efter retsmæglingens afslutning ikke må virke som dommer eller advokat under sagens fortsatte behandling. En dommer, der har fungeret som retsmægler, kan således ikke beklæde retten under sagens fortsatte behandling, og dette gælder, hvad enten retsmæglingen er afsluttet med en aftalt løsning eller ikke. En dommer, der har fungeret som retsmægler, kan derfor ikke dømme i sagen og kan heller ikke deltage i andre afgørelser i sagen, eksempelvis afgørelser vedrørende fri proces, advokatbeskikkelse eller sagsomkostninger. En advokatmægler kan ikke virke som advokat for nogen af parterne under den videre behandling af sagen ved retten.

Stk. 2 indeholder en undtagelse til reglen i stk. 1 om begrænsningen i dommerens adgang til at medvirke under sagens fortsatte behandling. *Stk. 2* fastslår, at en dommer, der har fungeret som retsmægler, uanset stk. 1, kan indføre en aftalt løsning som retsforlig i retsbogen og/eller træffe beslutning om at hæve sagen, når der anmodes herom. Sådan anmodning kan fremsættes af sagsøgeren, jf. retsplejelovens § 359, eller – hvis hovedforhandlingen undtagelsesvist skulle være indledt – af parterne i fællesskab, jf. retsplejelovens § 366.

Der henvises i øvrigt til pkt. 3.10 i lovforslagets almindelige bemærkninger.

Til nr. 9 og 10 (§ 353, stk. 1, nr. 18 og 19).

Der er tale om konsekvensændringer som følge af forslaget om at indsætte nr. 20 i retsplejelovens § 353, stk. 1, jf. lovforslagets § 1, nr. 11.

Til nr. 11 (§ 353, stk. 1)

Det foreslås, at alternativ konfliktløsning, herunder retsmægling tilføjes på listen i retsplejelovens § 353, stk. 1, over mulige dagsordenspunkter til et forberedende møde.

Til nr. 12 (§ 393, stk. 4, 2. pkt.)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af, at der ved lov nr. 279 af 5. april 2006 om ændring af retsplejeloven (Gennemførelse af EU-regler om håndhævelse af immaterialrettigheder m.v.) blev indført en bestemmelse i § 306 om oplysningspligt for bl.a. tredjemand ved krænkelse af immaterialrettigheder.

Til nr. 13 (§ 581)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af, at tinglysningskontorerne ved lov nr. 538 af 8. juni 2006 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Politi- og domstolsreform) blev centraliseret til én tinglysningsmyndighed for hele landet (Tinglysningsretten).

Til § 2

(Retsafgiftsloven)

Til nr. 1 (§ 49 a, stk. 1, 2. pkt.)

Der er tale om en konsekvensændring som følge af, at tinglysningskontorerne ved lov nr. 538 af 8. juni 2006 om ændring af retsplejeloven og forskellige andre love (Politi- og domstolsreform) blev centraliseret til én tinglysningsmyndighed for hele landet (Tinglysningsretten), og at det ved lov nr. 539 af 8. juni 2006 om ændring af lov om tinglysning og forskellige andre love (Digital tinglysning) er bestemt, at oplysnin-

ger i de elektroniske tinglysningsregistre fremover vil være tilgængelige ved personlig henvendelse til Tinglysningsretten eller til en byret.

Til § 3

(Arveloven)

Til nr. 1 og 2 (§ 32, stk. 1, 3. pkt., § 61, 3. pkt., § 84, stk. 1, 3. pkt., og § 96, stk. 3)

De foreslåede ændringer er af redaktionel karakter og berigtiger fire henvisningsfejl i den nye arvelov.

Til § 4

(Ikrafttræden m.v.)

Det foreslås, at loven - med undtagelse af § 2 - træder i kraft den 1. april 2008, jf. *stk. 1*.

Som det fremgår af pkt. 3.6.4 og 3.6.8 i lovforslagets almindelige bemærkninger samt bemærkningerne til § 1, nr. 8 (forslaget til retsplejelovens § 273, stk. 2), vil Domstolsstyrelsen - hvis lovforslaget vedtages - fastsætte nærmere regler for antagelse af advokater som retsmæglere. Det bemærkes, at udpegningen af det fornødne antal advokatmæglere eventuelt ikke vil kunne være tilendebragt den 1. april 2008. Den landsdækkende ordning med retsmægling vil i så fald blive påbegyndt udelukkende med dommere som retsmæglere.

Lovens § 2 (ændring af retsafgiftsloven) foreslås at træde i kraft efter justitsministerens fastsættelse, jf. *stk. 2*. Det forudsættes i den forbindelse, at der for § 2 fastsættes samme tidspunkt for ikrafttrædelse, som fastsættes for lov nr. 539 af 8. juni 2006 om ændring af lov om tinglysning og forskellige andre love (Digital tinglysning).

Stk. 3 er begrundet i, at de foreslåede nye regler om retsmægling kan give anledning til ændring af retshjælpsforsikringsbetingelserne. Tilsvarende overgangsbestemmelser har tidligere været anvendt ved lovændringer, der havde betydning for retshjælpsforsikringen, jf. § 2, stk. 2, i lov nr. 420 af 13. juli 1988, § 12, stk. 5, i lov nr. 554 af 24. juni 2005 og § 105, stk. 19, i lov nr. 538 af 8. juni 2006.

Til § 5

(Territorial gyldighed)

Det foreslås, at loven ikke skal gælde for Færøerne og Grønland, men at lovens § 3 (ændring af arveloven) ved kongelig anordning kan sættes i kraft for Færøerne og Grønland med de afvigelser, som de særlige færøske og grønlandske forhold tilsiger.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov

Gældende formulering

Lovforslaget

§ 1

I retsplejeloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 1261 af 23. oktober 2007, foretages følgende ændringer:

§ 32. Det er forbudt under retsmøder at optage eller transmittere billeder og lyd, medmindre retten undtagelsesvis tillader dette. Det er endvidere forbudt under retsmøder at transmittere tekst, medmindre retten undtagelsesvis tillader dette. Offentliggørelse af billeder og lyd, der er optaget i strid hermed, er forbudt. Retten kan i øvrigt på ethvert tidspunkt under sagen forbyde offentlig gengivelse af billeder og lyd, der er optaget under et retsmøde. Rettens afgørelse efter 1. og 4. pkt. træffes ved kendelse.

Stk. 2. Personer, der afgiver forklaring under retsmødet, skal gøres bekendt med, at der optages billeder og lyd.

Stk. 3. Retten kan på ethvert tidspunkt forbyde, at apparater, der kan optage eller transmittere billeder, lyd eller tekst, medbringes eller anbringes i lokaler, hvor der afholdes retsmøder.

Stk. 4. Billedoptagelse i rettens bygninger er forbudt, medmindre rettens præsident (på Bornholm dommeren) giver tilladelse dertil. Stk. 1, 2.-4. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 5. Billedoptagelse uden for rettens bygninger af sigtede, tiltalte og vidner, der er på vej til eller fra et retsmøde i en straffesag, er forbudt, medmindre den pågældende har samtykket i optagelsen. Stk. 1, 2. pkt., finder tilsvarende anvendelse.

§ 41 d. Den, der har en individuel, væsentlig interesse i et konkret retsspørgsmål, kan forlange at blive gjort bekendt

1. I § 32, *stk. 4, 2. pkt.*, ændres »Stk. 1, 2.-4. pkt.« til: »Stk. 1, 3.-5. pkt.«

2. I § 32, *stk. 5, 2. pkt.*, ændres »Stk. 1, 2. pkt.« til: »Stk. 1, 3. pkt.«

3. I § 41 *d* indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:

med dokumenter, der vedrører en borgerlig sag eller en straffesag, herunder indførsler i retsbøgerne, i det omfang dokumenterne har betydning for vurderingen af det pågældende retsspørgsmål. Det samme gælder forurettede i straffesager eller, hvis forurettede er afgået ved døden, forurettedes nære pårørende. I straffesager gælder retten til aktindsigt først, når sagen er endeligt afsluttet.

Stk. 2. Retten til aktindsigt omfatter ikke interne arbejdsdokumenter. Som interne arbejdsdokumenter anses

- 1) dokumenter, der udarbejdes af retten, politiet eller anklagemyndigheden til eget brug ved behandlingen af en sag,
- 2) voteringsprotokoller og andre referater af rettens rådslagninger og afstemninger og
- 3) brevveksling mellem forskellige enheder inden for politiet og anklagemyndigheden.

Stk. 3. Retten til aktindsigt kan begrænses, i det omfang

- 1) en part efter reglerne i denne lovs anden, tredje og fjerde bog har været afskåret fra at gøre sig bekendt med oplysninger i sagen,
- 2) ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for afgørende hensyn til statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter eller mellemfolkelige institutioner,
- 3) dokumentet indeholder oplysninger om enkeltpersoners rent private forhold eller virksomheders erhvervshemmeligheder og ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til sagens dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for væsentlige hensyn til de pågældende, der ikke kan varetages ved anonymisering i medfør af § 41 e, stk. 4, eller
- 4) ansøgerens interesse i at kunne benytte kendskab til en straffesags dokumenter til varetagelse af sit tarv findes at burde vige for hensynet til forebyggelse, opkla-

»*Stk. 2.* Retten til aktindsigt omfatter ikke fortrolige dokumenter, der alene er indgået i en retsmægling, jf. § 277, stk. 1.«

Stk. 2-4 bliver herefter stk. 3-5.

ring og forfølgning af lovovertrædelser eller for særlige hensyn til beskyttelse af sigtede, tiltalte, vidner eller andre.

Stk. 4. Den myndighed, der behandler en anmodning om aktindsigt, afgør, om aktindsigt skal gives i form af gennemsyn eller udlevering af kopi, jf. dog 2. pkt. Efter anmodning udleveres der kopi af skriftlige dokumenter i borgerlige sager, medmindre hensyn som nævnt i stk. 3, nr. 2 eller 3, taler herimod.

§ 44 b. Justitsministeren kan meddele midlertidig beskikkelse som landsdommer ud over det antal dommere, der i § 4 er fastsat for landsretterne.

Stk. 2. Beskikkelsen meddeles for en tidsbegrænset periode på indtil 1 år. Under særlige omstændigheder og efter indstilling fra landsrettens præsident kan justitsministeren forlænge beskikkelsen ud over 1 år.

§ 170. Mod dens ønske, som har krav på hemmeligholdelse, må vidneforklaring ikke afkræves præster i folkekirken eller andre trossamfund, læger, forsvarere og advokater om det, som er kommet til deres kundskab ved udøvelsen af deres virksomhed.

Stk. 2. Retten kan pålægge læger og advokater, bortset fra forsvarere i straffesager, at afgive vidneforklaring, når forklaringen anses for at være af afgørende betydning for sagens udfald, og sagens beskaffenhed og dens betydning for vedkommende part eller samfundet findes at berettige til, at forklaring afkræves. Sådant pålæg kan i borgerlige sager ikke udstrækkes til, hvad en advokat har erfaret i en retssag, som har været betroet ham til udførelse, eller hvori hans råd har været søgt.

Stk. 3. Retten kan bestemme, at forklaring ikke skal afgives om forhold, med hensyn til hvilke vidnet i medfør af lovgivningen har tavshedspligt, og hvis

4. I § 41 d, *stk. 4*, der bliver *stk. 5*, ændres »stk. 3, nr. 2 eller 3« til: »stk. 4, nr. 2 eller 3«.

5. I § 44 b, *stk. 1*, ændres »§ 4« til: »§ 5«.

6. I § 170, *stk. 1*, ændres »forsvarere og advokater« til: »forsvarere, retsmæglere og advokater«.

7. I § 170, *stk. 2, 1. pkt.*, ændres »læger og advokater« til: »læger, retsmæglere og advokater«.

hemmeligholdelse har væsentlig betydning.

Stk. 4. Reglerne i stk. 1-3 gælder også for de pågældende personers medhjælpere.

8. Efter § 270 indsættes:

»Kapitel 27

Retsmægling

§ 271. Bestemmelserne i dette kapitel finder anvendelse på sager, der verserer ved byret, landsret eller Sø- og Handelsretten.

§ 272. Retten kan efter anmodning fra parterne udpege en retsmægler til at bistå parterne med selv at nå frem til en aftalt løsning på en tvist, som parterne har rådhed over (retsmægling).

§ 273. Som retsmægler kan udpeges

- 1) en dommer eller fuldmægtig ved det pågældende embede, som af vedkommende retspræsident (på Bornholm dommeren) er udpeget til at fungere som retsmægler, eller
- 2) en advokat, som er antaget af Domstolsstyrelsen til at fungere som retsmægler i den pågældende landsretskreds.

Stk. 2. Domstolsstyrelsen fastsætter nærmere regler om antagelse af advokater som retsmæglere.

§ 274. §§ 60 og 61 finder tilsvarende anvendelse for retsmæglere.

§ 275. Retsmægleren fastlægger i samråd med parterne forløbet af retsmæglingen. Med parternes samtykke kan retsmægleren holde møder med parterne hver for sig.

§ 276. En retsmægling afsluttes, hvis parterne når frem til en aftalt løsning på

tvisten, retsmægleren bestemmer det, eller en af parterne anmoder om det.

Stk. 2. Retsmægleren afslutter en retsmægling, hvis det er nødvendigt for at hindre, at parterne under retsmæglingen indgår en aftale, der indebærer strafbare forhold eller i øvrigt strider mod ufravigelig lovgivning.

§ 277. Oplysninger, der fremkommer under en retsmægling, er fortrolige, medmindre parterne aftaler andet, eller oplysningerne i øvrigt er offentligt tilgængelige.

Stk. 2. Uanset stk. 1 kan en part videregive oplysninger fra en retsmægling, hvis 1) oplysningen hidrører fra parten selv, eller

2) det følger af lov eller bestemmelser fastsat i henhold til lov, at oplysningen skal videregives.

Stk. 3. Stk. 2 finder tilsvarende anvendelse for andre deltagere i retsmæglingen end parterne og retsmægleren.

Stk. 4. Hvis sagen fortsætter ved retten efter endt retsmægling, kan en part uanset stk. 1 om nødvendigt anvende oplysninger modtaget under retsmæglingen til at begrunde en anmodning til retten om at pålægge modparten eller andre at udlevere dokumenter, jf. kapitel 28.

§ 278. Hver part bærer egne omkostninger i forbindelse med en retsmægling.

§ 279. Efter en retsmæglings afslutning må retsmægleren ikke virke som dommer eller advokat under sagens fortsatte behandling.

Stk. 2. Uanset stk. 1 kan en dommer, der har fungeret som retsmægler, efter anmodning indføre en aftalt løsning som retsforlig i retsbogen og træffe beslutning om at hæve sagen.

§ 353. Retten indkalder parterne til et forberedende møde, medmindre retten

finder det overflødigt. Retten angiver i indkaldelsen, hvilke spørgsmål der særligt skal drøftes på mødet, herunder

- 1) parternes stilling til sagens faktiske og retlige omstændigheder,
- 2) tilrettelæggelse af og tidsrammerne for en eventuel yderligere forberedelse,
- 3) tidspunktet for forberedelsens slutning og
- 4) tidspunktet for hovedforhandlingens samt eventuelt
- 5) formalitetsindsigelser,
- 6) henvisning af sagen til landsretten eller Sø- og Handelsretten, jf. §§ 226 og 227,
- 7) kollegial behandling, jf. § 12, stk. 3,
- 8) medvirken af sagkyndige, jf. § 20,
- 9) udsættelse af sagen, herunder for at afvente en administrativ eller retslig afgørelse, der vil kunne få indflydelse på sagens udfald, jf. § 345,
- 10) forelæggelse af præjudicielle spørgsmål for De Europæiske Fællesskabers Domstol,
- 11) opfordringer til en part om at meddele faktiske oplysninger,
- 12) anmodninger om pålæg om at fremlægge dokumenter eller andre beviser, jf. §§ 298-300,
- 13) anmodninger om syn og skøn, jf. § 196, eller indhentelse af sagkyndige erklæringer eller udtalelser fra organisationer eller myndigheder,
- 14) formulering af spørgsmål til syns- og skønsmænd, jf. § 201, stk. 1, sagkyndige, organisationer eller myndigheder,
- 15) indhentelse af skriftlige parts- eller vidneerklæringer, jf. § 297,
- 16) afhøringer af parter eller vidner før hovedforhandlingen, jf. § 340,
- 17) omkostninger, som sagen vil kunne give anledning til,
- 18) hovedforhandlingens tilrettelæggelse og
- 19) forligsmuligheder.

9. I § 353, stk. 1, nr. 18, ændres »tilrettelæggelse og« til: »tilrettelæggelse,«.

10. § 353, stk. 1, nr. 19, affattes således: »19) forligsmægling og«.

Stk. 2-6.

§ 393.

Stk. 4. Kære af afgørelser, der er afsagt af en byret, kan dog altid fremsættes mundtligt til retsbogen. Det samme gælder kære af afgørelser, der er afsat af en landsret eller af Sø- og Handelsretten, og som iværksættes af vidner, syns- og skøns mænd eller de i § 299 nævnte tredjemænd.

Stk. 5.

§ 581. Når auktionskøberen har opfyldt auktionsvilkårene, og appelfristen er udløbet, uden at underretning om appel er meddelt tinglysningssdommeren, kan køberen kræve de rettigheder, der ikke fik dækning på auktionen, slettet af tingbogen.

11. I § 353, *stk. 1*, indsættes som nr. 20: »20) alternativ konfliktløsning, herunder retsmægling.«

12. I § 393, *stk. 4, 2. pkt.*, indsættes efter »§ 299«: »og § 306, *stk. 1*«.

13. I § 581 ændres »tinglysningssdommeren« til: »Tinglysningssretten«.

§ 2

I lov om retsafgifter, jf. lovbekendtgørelse nr. 936 af 8. september 2006, som ændret bl.a. ved § 7 i lov nr. 539 af 8. juni 2006 og senest ved § 4 i lov nr. 523 af 6. juni 2007, foretages følgende ændringer:

§ 49 a. For elektroniske forespørgsler i tinglysningssregistrene betales 30 kr. pr. opslag ved ekstern terminaladgang eller ved anvendelse af den offentlige informationsserver (OIS), jf. dog *stk. 3*. Dog er opslag, der foretages i ikke-erhvervs-mæssigt øjemed fra brugerterminaler på tinglysningsskontorerne, afgiftsfri. Endvidere er opslag vedrørende en fast ejendom, der foretages ved anvendelse af OIS af den, der er registreret som ejer af ejendommen i Det Fælleskommunale Ejendomsstamregister (ESR), afgiftsfri.

Stk. 2-5.

1. I § 49 a, *stk. 1, 2. pkt.* ændres »på tinglysningsskontorerne« til: »ved Tinglysningssretten eller byretterne«

§ 3

I arveloven, lov nr. 515 af 6. juni 2007, foretages følgende ændringer:

§ 32. Omstødsessag efter § 31 kan kun anlægges, hvis boet skiftes eller den livsarving, der vil anlægge sagen, har anmodet om skifte. Sagen anlægges ved skifteretten, der træffer afgørelse ved dom. Retsplejelovens §§ 226 og 227 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2 og 3.

§ 84. Omstødsessag efter § 83 anlægges ved skifteretten i den retskreds, hvor den længstlevende ægtefælle har hjemting, jf. retsplejelovens §§ 235 og 236, eller hvor dødsboet efter den længstlevende ægtefælle behandles, jf. lov om skifte af dødsboer § 2. Skifteretten afgør sagen ved dom. Retsplejelovens §§ 226 og 227 finder tilsvarende anvendelse.

Stk. 2 og 3.

96.

Stk. 3. Retsplejelovens §§ 226 og 227 finder tilsvarende anvendelse.

§ 61. Friarv kan båndlægges ved testamente, når arveladeren finder, at dette er bedst for arvingen. § 53, stk. 2, og §§ 54-58 finder tilsvarende anvendelse. § 54, § 55, stk. 1, 2. pkt., og stk. 2, samt § 58 kan fraviges ved testamente.

1. I § 32, stk. 1, 3. pkt., § 84, stk. 1, 3. pkt., og § 96, stk. 3, ændres »§§ 226 og 227« til: »§ 226«.

2. I § 61, 3. pkt., ændres »§ 58« til: »§ 57«.